

276/2005

Raport Badawczy
Research Report

RB/17/2005

Strategia rozwoju Gminy
Łochów do roku 2020
Część I

K. Cichocki, B. Opalka oraz Zespół
ds. Strategii Rozwoju Gminy
Łochów

Instytut Badań Systemowych
Polska Akademia Nauk

Systems Research Institute
Polish Academy of Sciences

POLSKA AKADEMIA NAUK

Instytut Badań Systemowych

ul. Newelska 6

01-447 Warszawa

tel.: (+48) (22) 8373578

fax: (+48) (22) 8372772

Kierownik Pracowni zgłaszający pracę:
Prof. dr inż. Roman Kulikowski

Warszawa 2005

Łochów, październik 2005 r.

Autorzy:

Krzysztof S. Cichocki

Instytut Badań Systemowych Polskiej Akademii Nauk,
Warszawa

Benedykt Opałka

Szkoła Główna Handlowa, Warszawa

oraz

Zespół ds. Strategii Rozwoju Gminy Łochów

CZEŚĆ I

Rozdziały I - IV

Spis treści

I. WPROWADZENIE	4
I. 1. CEL OPRACOWANIA.....	4
I.2. PODSTAWA I PRZEDMIOT OPRACOWANIA	6
I.3. PROCES TWORZENIA STRATEGII, JEGO UCZESTNICY I ZASTOSOWANA METODOLOGIA	8
II. UWARUNKOWANIA I PROBLEMY ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO NA TERENIE GMINY ŁOCHÓW.....	11
II.1 LOKALIZACJA GMINY I STRUKTURA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ	11
II.1.1. Położenie i powierzchnia gminy.....	11
II.1.2. Struktura administracji na terenie gminy.....	13
II.1.3. Rozwój demograficzny i jego uwarunkowania.....	15
II.1.4.. Lokalny rynek pracy oraz bezrobocie	19
II.1.5. Wykształcenie	21
II.2. ZASPOKAJANIE POTRZEB SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY	22
II.2.1. Szkolnictwo i Oświata,	22
II.2.2. Mieszkalnictwo	25
II.2.3. Ochrona zdrowia.....	26
II.2.4. Obsługa ludności.....	27
II.2.5. Bezpieczeństwo publiczne.....	28
II.2.6. Pomoc i opieka społeczna	30
II.2.7. Kultura i sztuka	31
II.2.8. Turystyka i sport	32
II.3. WALORY UŻYTKOWE PRZESTRZENI GMINY STYMULUJĄCE ROZWÓJ GOSPODARCZY	34
II.3.1. Infrastruktura techniczna	34
II.3.2. Gospodarka lokalna	37
II.4. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	40
II.4.1. Obszary o walorach przyrodniczych i krajobrazowych	40
II.4.2. Ochrona zasobów naturalnych gminy Łochów	42
II.5. FINANSE GMINY ŁOCHÓW	44
II.5.1. Analiza wskaźników finansowych budżetu gminy Łochów w latach 2001-2005...	44
II.5.2. Prognoza dochodów i wydatków.....	54
III. PROBLEMY ROZWOJU GMINY ŁOCHÓW	58
III.1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU – ANALIZA SWOT	58
III.1.1. Najważniejsze MOCNE STRONY gminy Łochów.....	60
III.1.2. SZANSE gminy Łochów	61
III.1.3. SŁABE STRONY gminy Łochów	62

III.1.4. ZAGROŻENIA dla gminy Łochów.....	63
III.2. SYNTEZA ANALIZY SWOT	63
III.3. GŁÓWNE STYMULATORY ROZWOJU GOSPODARCZEGO	65
IV. WIZJA I CELE ROZWOJU GMINY	66
IV.1. MISJA GMINY	66
IV.2. CELE STRATEGICZNE	66
IV.3. CELE OPERACYJNE; NAJWAŻNIEJSZE ZADANIA POPRAWIAJĄCE SYTUACJĘ NA OBSZARZE GMINY	68
IV.4. WPŁYW ŚRODKÓW STRUKTURALNYCH I INNYCH ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ NA POLITYKĘ INWESTYCYJNĄ; ZREALIZOWANE PROJEKTY	88
V. WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY	90
V.1. PRZYGOTOWANIE PLANÓW REALIZACYJNYCH.....	90
V.2. SYSTEM KONTROLOWANIA REALIZACJI STRATEGII	91
V.3. MIERNIKI MONITORINGU STRATEGII ROZWOJU	92
V.4. PROMOCJA STRATEGII.....	95
VI. FINANSOWANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY	97
VI.1. OCENA STANU KONDYCJI FINANSOWEJ GMINY	97
VI.1.1. Ocena zdolności kredytowej i określenie bezpiecznego poziomu zadłużenia budżetu gminy	97
VI.2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII ROZWOJU.....	117
VI.3. WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY (WPI);.....	118
VI.3.1. Lista zadań planowanych na lata 2005 – 2011	120
VI.4. OKREŚLENIE GÓRNEGO, DOPUSZCZALNEGO POZIOMU WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH W GMINIE	128
VI.5. KORZYŚCI ZE STOSOWANIA PRZEZ GMINĘ EFEKTYWNEJ METODOLOGII ZARZĄDZANIA WYKORZYSTANIA W STRATEGII WPI ORAZ WIELOLETNIEJ ANALIZY FINANSÓW	146
VII. ZGODNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU GMINY Z PLANAMI REGIONALNYMI I KRAJOWYMI.....	148
VIII. REKOMENDACJE.....	157
IX. PODSUMOWANIE.....	159
X. LITERATURA	162
XI. ZAŁĄCZNIKI	163

I. WPROWADZENIE

I. 1. Cel opracowania

Celem niniejszego opracowania jest sformułowanie „Strategii Rozwoju Gminy Łochów do 2020 roku” - dokumentu, w którym przedstawia się wszystkie kwestie związane z realizacją zadań stojących przed samorządem gminy, ustala hierarchię ważności poszczególnych programów i najważniejszych zadań oraz pokazuje, że znajdują się środki na ich realizację.

Strategia rozwoju gminy to koncepcja systemowego działania, polegająca na: formułowaniu długookresowych celów rozwoju i ich modyfikacji, w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu gminy, formułowaniu programów operacyjnych podporządkowanych tym długookresowym celom, określaniu zasobów i środków niezbędnych do realizacji tych celów oraz sposobów postępowania zapewniających optymalne rozmieszczenie i wykorzystanie istniejących zasobów. Systemowe działania mają służyć urzeczywistnieniu wizji mieszkańców o warunkach ich egzystencji i obrazie gminy w perspektywie 10 – 15 lat oraz umożliwić elastyczne reagowanie na wyzwania związane z funkcjonowaniem gminy w zmiennych warunkach, które przyniesie przyszłość i które niesie członkostwo Polski w Unii Europejskiej.

W celu systematycznej poprawy warunków życia mieszkańców niezbędna jest niezakłócona kontynuacja rozwoju gminy Łochów, a w sprzyjających warunkach przyspieszenie tego rozwoju. Opracowanie strategii rozwoju jest niezbędnym warunkiem sprostania oczekiwaniom społeczności lokalnej i wymogom polegającym na zapewnieniu tzw. zrównoważonego rozwoju. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy wymaga planowania strategicznego, które łączy w sobie problematykę społeczną, gospodarczą, ekologiczną i przestrzenną. Przedstawiana Strategia Rozwoju Gminy Łochów jest oparta na tej zasadzie planowania strategicznego.

Pojęcie **trwały i zrównoważony rozwój** (ang. sustainable development) pojawiło się po raz pierwszy podczas konferencji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Sztokholmie w 1972 r. Zdefiniowano je jako „...prawo do zaspokajania aspiracji rozwojowych obecnej generacji, bez ograniczania praw przyszłych pokoleń do zaspokajania ich potrzeb rozwojowych...”¹. Zasady w nim zawarte mogą być odnoszone zarówno do planowania rozwoju w skali globalnej, regionalnej jak i lokalnej. Rozwój wspólnot samorządowych powinien być postrzegany jako proces stałego wzrostu jakości życia lokalnych społeczności, budowany na

¹ B. Piótek, Koncepcja rozwoju zrównoważonego i trwałego Polski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 28. Zasady planowania zrównoważonego rozwoju zostały szczegółowo określone w dokumencie zatytułowanym *Agenda 21*, będącym obszernym programem działań służących nadaniu kierunków funkcjonowania globalnej społeczności w przyszłości.

wzajemnie zrównoważonych częściach o charakterze społecznym, gospodarczym i ekologicznym. Działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju należy rozumieć jako podejmowanie i wprowadzanie w życie decyzji, które na zasadzie kompromisu godzą ze sobą cele powyższych sfer rozwoju, korzystne społecznie i bezpieczne dla środowiska przyrodniczego.

Istnieje możliwość modelowego kształtowania scenariuszy rozwoju lokalnego zgodnie z koncepcją rozwoju zrównoważonego. Czynimy to w niniejszym opracowaniu przedstawiając dwa scenariusze realizacji Strategii.

Założenia dotyczące zrównoważonego rozwoju zaakceptowane zostały również w Polsce i zawarte w 1997 r. w art. 5 Konstytucji RP, jako zasada konstytucyjna.² Zasada rozwoju zrównoważonego zajmuje ważną pozycję w obowiązujących przepisach ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717) i ustawy prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001 r. nr 62, poz. 627) jak również w innych dokumentach o charakterze planów długookresowych w skali kraju, np. w Narodowym Planie Rozwoju. Także polityka rozwoju województwa powinna zmierzać do tworzenia warunków rozwoju gospodarczego, utrzymywania i rozbudowy infrastruktury społecznej i technicznej służącej zaspokajaniu potrzeb regionalnej wspólnoty samorządowej oraz racjonalnego wykorzystania zasobów przyrody i kształtowania środowiska. *Stosowanie powyższych przepisów powinno mieć również miejsce w jednostkach niższego szczebla, czyli powiatach i gminach.*

Strategia rozwoju powinna być podstawowym dokumentem nadającym kierunek działalności organów samorządu terytorialnego w długim okresie czasu i wraz z innymi dokumentami takimi jak Plan Rozwoju Lokalnego, Plan Zagospodarowania Przestrzennego, Lokalny Program Rewitalizacji i Wieloletni Program Inwestycyjny winna być podstawą podejmowania ważnych dla gminy decyzji.

Niniejsza strategia będzie podstawą aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz opracowania sektorowych programów operacyjnych, przedsięwzięć rozwojowych i wieloletnich planów inwestycyjnych a także corocznych budżetów gminy. Wraz z wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej, planowanie strategiczne zyskało nowy wymiar. Jest bowiem warunkiem niezbędnym dla gmin, powiatów i regionów w ich staraniach o środki Unii Europejskiej, przede wszystkim fundusze strukturalne.

Planowanie strategiczne należy rozumieć jako świadomy, systematyczny i ukierunkowany na przyszłość proces ciągłego przygotowania i podejmowania decyzji dotyczących rozwoju

² Art. 5 Konstytucji RP stanowi, że „Rzeczpospolita Polska zapewni ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

gminy oraz koordynację i integrację działań podejmowanych na rzecz realizacji uzgodnionych z mieszkańcami i przyjętych przez Radę Gminy celów, programów operacyjnych i zadań.

Jednym z głównych celów planowanych na lata 2005-2020 jest stworzenie w gminie prawidłowych warunków do rozwoju intelektualnego i fizycznego mieszkańców, przede wszystkim dzieci i młodzieży, natomiast jednym z zasadniczych elementów planowanej polityki inwestycyjnej jest przyspieszenie rozwoju lokalnej infrastruktury społecznej i przyczynienie się do wyrównywania szans pomiędzy obszarami wiejskimi oraz miejskimi. W konsekwencji realizacja powyższych celów może przyczynić się do zwiększenia potencjału intelektualnego dzieci, młodzieży i pozostałych mieszkańców gminy Łochów oraz podniesienia ich poziomu zdrowotności. W konsekwencji spowoduje to istotne skutki w zakresie rozwoju kreatywności, dostępu do rynku pracy, szczególnie młodzieży i poprawy ogólnej jakości życia.

Celem długofalowym, którego osiągnięciu sprzyjać będzie realizacja powyższych celów strategicznych w obszarze infrastruktury społecznej jest również zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy, np. poprzez poprawę infrastruktury w obszarze budowy dróg i ochrony środowiska, skutkującej zarówno napływem inwestorów zewnętrznych, jak i rozwojem przedsiębiorczości lokalnej i ponad-lokalnej, np. usług na rzecz szybko rozwijającej się sfery wypoczynku i rekreacji.

„Strategia Rozwoju Gminy Łochów do 2020 roku” jest dokumentem otwartym, który powinien być uzupełniany o nowe treści, pomysły i zadania oraz sposoby ich rozwiązywania. Uchwalenie strategii nie zamyka dalszych prac, lecz rozpoczyna proces polegający na opracowaniu sektorowych programów operacyjnych oraz monitorowaniu, weryfikacji i aktualizacji celów i priorytetów rozwoju.

1.2. Podstawa i przedmiot opracowania

Niniejsze opracowanie powstało w wyniku prac „Zespołu ds. Strategii Rozwoju Gminy Łochów do 2020 roku” (nazywanego dalej Zespołem), powołanego przez Radę Gminy w dniu 23 czerwca 2003 r. (Uchwała nr IX/78/2003). Prace Zespołu były kierowane przez Przewodniczącą Zespołu, Panią Marię Sawicką – Korzeniowską, Zastępcę Burmistrza Miasta Łochów a koordynowane przez współautorów tej Strategii, Krzysztofa S. Cichockiego i Benedykta Opałkę (nazywanych dalej autorami) oraz konsultowane z mieszkańcami gminy i sołtysami poszczególnych miejscowości gminy.

Uczestnikami Zespołu byli przedstawiciele Urzędu i Rady Gminy, łącznie z jej Przewodniczącym Ryszardem Gajewskim oraz przedstawicielami szkół, przedsiębiorstw, organizacji, instytucji i miejscowych środowisk gospodarczych, społecznych, kulturalnych i opiniotwórczych. Skład Zespołu podano w Załączniku nr 1.

W ramach Zespołu powstały trzy Grupy tematyczne:

- Rozwoju gospodarczego i wspierania sektora prywatnego – Przewodniczący Mirosław Miciukiewicz
- Infrastruktury i ochrony środowiska - Przewodniczący Mirosław Ziółkowski
- Rozwoju oświaty, ochrony zdrowia, kultury i sportu - Przewodniczący Kazimierz Sulich.

Grupy tematyczne Zespołu przedłożyły swoje propozycje dotyczące programów operacyjnych i zadań do realizacji do roku 2020. Zadanie te i programy operacyjne przedyskutowano na czterech posiedzeniach Zespołu, oraz dodatkowo, w dniu 31. 03 2004 r., na posiedzeniu Rady Gminy, poszerzonym o udział sołtysów, przewodniczących Rad Sołeckich Samorządu Miasta a także przedstawiciele instytucji z terenu gminy Łochów.

W niniejszym opracowaniu uwzględniono również wszystkie udostępnione autorom przez Urząd Gminy opracowania analityczne, programowe, planistyczne, projektowe, sprawozdawcze i promocyjne dotyczące gminy.

W opracowaniu korzystano także z dokumentów zewnętrznych dotyczących powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego oraz całego kraju, w tym także związanych z członkostwem i współpracą Polski z Unią Europejską (UE) oraz z procesem integracji Polski z UE. Wykaz opracowań zamieszczono w spisie literatury.

Przedmiotem opracowania jest:

- Przedstawienie metodologii prac nad Strategią
- ogólna charakterystyka gminy; omówienie warunków bytu mieszkańców, ich potrzeb i uwarunkowań rozwoju gminy
- omówienie stanu finansów gminy, analiza wskaźników finansowych za ostatnie pięć lat i zadań inwestycyjnych realizowanych w r. 2005 oraz diagnoza istniejącego potencjału rozwojowego gminy i potencjału dochodowego budżetu gminy
- przedstawienie perspektyw rozwojowych gminy wynikających z przewidywanego kształtowania się sytuacji w otoczeniu gminy (regionie) i rozwoju polskiej gospodarki; Analiza SWOT oraz prognozy dochodów i wydatków bieżących gminy do roku 2014
- misja gminy oraz wizja jej rozwoju do 2020 roku

- sformułowanie celów strategicznych rozwoju gminy, oraz propozycji scenariuszy realizacji i finansowania Strategii rozwoju, jej programów operacyjnych i kluczowych przedsięwzięć (zadań) do realizacji
- badanie zgodności celów strategicznych gminy Łochów ze Strategią Rozwoju Powiatu Węgrowskiego na lata 2001 – 2006 oraz ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego i z Narodowym Planem Rozwoju (NPR) na lata 2004 – 2006 i wstępną wersją NPR na lata 2007 – 2013
- zaprezentowanie głównych zadań inwestycyjnych (skróconego Wieloletniego Planu Inwestycyjnego) planowanych do roku 2011
- zaprezentowanie możliwości finansowania Strategii Rozwoju do roku 2020; określenie zdolności kredytowej gminy do roku 2014; określenie maksymalnych bezpiecznych wydatków inwestycyjnych oraz bezpiecznego poziomu zadłużenia budżetu gminy (skrócony Wieloletni Plan Finansowy) oraz ocenę możliwości finansowania programów operacyjnych Strategii do 2020 roku
- przedstawienie planu realizacji strategii rozwoju gminy oraz listy wskaźników realizacji Strategii i jej monitoringu
- sformułowanie rekomendacji do planu realizacji Strategii.

1.3. Proces tworzenia strategii, jego uczestnicy i zastosowana metodologia

Niniejszą strategię opracowano wykorzystując wyniki pracy grup tematycznych Zespołu ds. Strategii Rozwoju Gminy Łochów oraz na podstawie informacji zawartych w analitycznym zestawieniu charakterystyki gminy (podstawowe informacje o gminie), sprawozdań z wykonania budżetu gminy za lata 2001 – czerwiec 2005 i budżetu na rok 2005, informacji ze Spisu Powszechnego GUS, informacji publikowanej przez GUS na stronie internetowej oraz innych opracowań Urzędu Gminy Łochów, na przykład Planu Rozwoju Lokalnego.

Strategię sformułowano przy wydatnym współdziałaniu przedstawicieli mieszkańców gminy oraz jej władz. Zastosowano podejście tzw. „ekspercko – partycypacyjne”, zalecane przez instytucje międzynarodowe (np. UNDP, USAID) oraz przez środowiska naukowe. W procesie powstawania Strategii, podczas analizy SWOT, formułowania celów strategicznych rozwoju gminy i propozycji programów operacyjnych oraz kluczowych przedsięwzięć do realizacji bardzo aktywnie uczestniczyli wszyscy członkowie Zespołu. We wszystkich posiedzeniach Zespołu uczestniczył Burmistrz Gminy Łochów Pan Marian Dziecioł. Ponadto, grupy tematyczne odbywały własne posiedzenia i przedkładały własne propozycje do dyskusji podczas posiedzeń Zespołu.

Większość zadań i programy operacyjne powstały w wyniku dialogu z mieszkańcami gminy Łochów oraz w wyniku bezpośredniej dyskusji w czasie spotkania Rady Gminy i Zespołu z sołtysami i mieszkańcami gminy w dniu 31 marca 2004 roku.

W niniejszym dokumencie, autorzy Strategii wspólnie z Zespołem opisali wizję rozwoju gminy Łochów do 2020 roku, misję gminy oraz sformułowali cele strategiczne, uwzględniając wszystkie sugestie członków Zespołu, a także wyniki dyskusji ze spotkań z sołtysami gminy Łochów i jej mieszkańcami. Dodatkowo, wyniki prac Zespołu ds. Strategii Rozwoju Gminy Łochów oraz autorów dotyczące zarysu Strategii, misji gminy oraz celów strategicznych i programów operacyjnych, zostały przedstawione doraźnej Komisji Rady Gminy ds. Inwestycji i Strategii Rozwoju Gminy Łochów.

Po sformułowaniu celów strategicznych obejmujących:

- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i stwarzanie warunków do rozwoju gospodarczego, wzrostu zatrudnienia i konkurencyjności gminy,
- przeciwdziałanie degradacji środowiska, wspieranie ekorozwoju i uaktywnienie gospodarcze obszarów wiejskich, *oraz*
- podniesienie poziomu życia mieszkańców, rozwój usług społecznych i edukacji i dostosowanie kierunków kształcenia do standardów Unii Europejskiej,

dokonano oceny możliwości realizacji Strategii i jej programów operacyjnych. Omówiono plan wdrażania Strategii, system kontroli jej realizacji i mierniki, które będą usprawniać monitoring realizacji Strategii, zagadnienia promocji Strategii i ocenę możliwości finansowania programów operacyjnych Strategii do 2020 roku.

Przedstawiono dwa warianty finansowania Strategii (w zależności od wysokości środków z Unii Europejskiej, które gmina może otrzymać w kolejnych latach okresu 2005 - 2014) oceniając potencjał dochodowy gminy i jej wiarygodność finansową – pulę środków, tzw. nadwyżkę operacyjną, nad którymi gmina posiada rzeczywistą kontrolę. Są to środki, które mogą być przeznaczona na wydatki inwestycyjne i na obsługę długów. Oceniono także zdolność kredytową gminy i oszacowano tzw. bezpieczny poziom długu, przy którym gmina może realizować wysokie wydatki inwestycyjne i wszystkie swoje zadania statutowe, przestrzegając równocześnie przepisy Ustawy o finansach publicznych.

Omówiono także zgodność programów operacyjnych zapisanych w Strategii z planami wyższego rzędu – Narodowym Planem Rozwoju i Strategiami: województwa mazowieckiego i powiatu węgrowskiego.

Projekt dokumentu końcowego opracowany przez autorów poddany został szczegółowej weryfikacji przez władze gminy i Zespół ds. Strategii Rozwoju Gminy Łochów, a następnie przedstawiony Radzie Gminy do zatwierdzenia.

Budowanie strategii było procesem, w którym uczestniczyli zarówno przedstawiciele samorządu jak i mieszkańcy zainteresowani rozwojem swojej gminy. Strategia ta była budowana wspólnie, począwszy od nakreślenia wizji rozwoju gminy, poprzez ocenę stanu

wyjściowego, wybór celów i propozycji sposobów ich realizacji, aż po wdrażanie przyjętych koncepcji. Zapisanie tego procesu w postaci dokumentu umożliwi stałą ocenę postępów i korygowanie przyjętych wytycznych i uwarunkowań przez wszystkich uczestników procesu tworzenia Strategii oraz ciągłą poprawę efektywności wdrażania Strategii i zarządzania gminą.

Proces budowania i wdrażania strategii jest procesem otwartym. Możliwe jest wprowadzanie korekt w programach operacyjnych. Proces ten jest objęty 15 letnim cyklem, do roku 2020, w którym nakreślone cele realizowane są poprzez działania sformułowane w Strategii. Jednakże, po upływie 15 lat lub znacznie wcześniej, po dojściu do stanu docelowego, możliwe będzie rozważenie nowego cyklu planowania dalszego rozwoju gminy.

Opracowanie zawiera również rekomendacje autorów, które sformułowano w wyniku wspólnych prac Zespołu nad Strategią, w czasie dyskusji z radnymi, pracownikami urzędu gminy oraz przy redagowaniu tekstu Strategii.

III. PROBLEMY ROZWOJU GMINY ŁOCHÓW

III.1. Uwarunkowania rozwoju – Analiza SWOT

Celem prac nad diagnozą sytuacji społeczno-ekonomicznej i przestrzennej gminy Łochów jest identyfikacja i prezentacja pozytywnych oraz negatywnych uwarunkowań funkcjonowania gminy. Dodatkowo, w wyniku analizy powyższych uwarunkowań, dokonana zostanie identyfikacja podstawowych szans związanych z potencjałem i konkurencyjnością gminy oraz barier utrudniających wykorzystanie tych szans.

Identyfikacja uwarunkowań rozwojowych oraz prognozowanie kierunków rozwoju gminy Łochów wykonano z wykorzystaniem tzw. analizy SWOT. Nazwa tej metody pochodzi od skrótu czterech angielskich słów: *Strengths* (atuty, silne strony), *Weaknesses* (słabości), *Opportunities* (szanse, nowe możliwości), *Threats* (zagrożenia). Analiza SWOT jest oparta na hipotezie, że czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, które tworzą obecne i przyszłe uwarunkowania działania danej organizacji, wywierają bądź negatywny bądź pozytywny wpływ na jej możliwości rozwojowe i strategię działania. Istota analizy SWOT przy opracowywaniu strategii polega na umiejętnym wykorzystaniu zidentyfikowanych atutów i słabości danej organizacji oraz zdefiniowaniu szans i zagrożeń dla rozwoju tej organizacji, wynikających z wpływu otoczenia. Działania podejmowane przez władze samorządowe gminy Łochów w warunkach konkurencyjności, z uwzględnieniem szans stwarzanych przez przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, będą prowadzić do:

- wykorzystywania i umacniania atutów gminy,
- eliminacji słabości lub przynajmniej neutralizacji ich wpływu,
- wykorzystywania szans na terenie gminy, w jej otoczeniu (powiecie, województwie) oraz na obszarze krajów UE,
- unikania zagrożeń lub neutralizowania ich wpływu poprzez odpowiednie planowanie, formułowanie programów operacyjnych i monitorowanie realizacji metodycznie wybranych zadań.

Istotną kwestią jest bowiem rozpoznanie różnorodnych powiązań przyczynowo-skutkowych w taki sposób, aby można było dokonać identyfikacji spraw, które w największym stopniu wpływają na tempo rozwoju gminy oraz jakość usług świadczonych mieszkańcom. W aktualnych warunkach bardzo istotnym zagadnieniem jest badanie możliwości związanych z koordynacją kierunków rozwoju gminy Łochów z długookresowymi planami innych jednostek samorządu terytorialnego, na poziomie powiatu węgrowskiego, oraz na poziomie województwa mazowieckiego (regionu). Na poziomie regionu umieszczone są kompetencje dotyczące kształtowania polityki rozwoju regionalnego, a ponadto, władze samorządu terytorialnego województwa mazowieckiego dysponują znacznymi środkami finansowymi możliwymi do wykorzystania na potrzeby rozwojowe, wśród których główną pozycję zajmują fundusze strukturalne Unii Europejskiej - Rozwoju Regionalnego oraz Fundusz Społeczny.

Prace nad analizą SWOT trwały kilka miesięcy i były prowadzone wspólnie z Zespołem. Wyniki prac były konsultowane z Radą Gminy oraz z mieszkańcami gminy, sołtysami i przedstawicielami środowisk oświaty, biznesu kultury oraz rolnikami. Prace przebiegały następująco:

1. Na podstawie znajomości spraw gminy, własnego doświadczenia członków Zespołu i kierownictwa urzędu gminy (zawodowego i mieszkańca gminy), a także korzystając z innych dodatkowych źródeł informacji, sporządzono **listę zjawisk**, które w odczuciu członków Zespołu i autorów opracowania w największym stopniu wpływają na tempo przemian w gminie (przyczyniają się do jej rozwoju lub ten rozwój hamują).
2. Dokonując kwalifikacji poszczególnych zjawisk warunkujących rozwój gminy kierowano się dwoma podstawowymi kryteriami:
 - Czy dane zjawisko ma charakter pozytywny, czy negatywny z punktu widzenia dalszego rozwoju gminy?
 - Czy gmina (jej mieszkańcy, władze, instytucje) ma bezpośredni wpływ na występowanie danego zjawiska oraz jego charakter?
3. Określono, które spośród powyższych zjawisk można zakwalifikować jako wewnętrzne **atuty** (mocne strony), a które jako **słabości** gminy. Określono także uwarunkowania, okoliczności lub fakty, które mogą być wykorzystane jako potencjalna **szansa** rozwoju oraz te, które mogą stanowić **zagrożenie rozwoju** w perspektywie najbliższej, ale także w perspektywie kilkunastu lat – do roku 2020.
4. Wskazano sprawy, które mają znaczenie **lokalne, regionalne i ogólno- krajowe**.
5. Starano się określić w długiej dyskusji kierunek zmian (**trend**) poszczególnych zjawisk i siłę tych zmian.

W pracach przyjęto następujące definicje:

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE
ATUT: Zjawisko pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju gminy, na które bezpośredni wpływ ma sama gmina (mieszkańcy, instytucje, władze samorządowe)	SZANSA: Zjawisko pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju gminy, występowanie którego jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływ gminy
SŁABOŚĆ: Zjawisko ograniczające możliwości rozwoju gminy, na które bezpośredni wpływ ma sama gmina (mieszkańcy, instytucje, władze samorządowe)	ZAGROŻENIE: Zjawisko negatywne, które może stanowić zagrożenie dla rozwoju gminy, występowanie którego jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływ gminy

Tabela 13. Metodologia analizy SWOT

LISTA ZJAWISK WPLYWAJĄCYCH NA STAN ŚRODOWISKA GMINY	Oddziaływanie zjawiska:			SWOT				Trend	Siła trendu
	lokalne	regionalne	krajowe	A/TUT	SŁABOŚĆ	SZANSA	ZAGROŻENIE		
Położenie geograficzne gminy	x	x	x			x		→	4
Słabe uzbrojenie terenów	x				x			↑	2
Rozwinięty system edukacyjny	x	x		x				→	1
Wzrastające natężenie ruchu	x	x					x	↑	3

W czasie prac nad przygotowaniem strategii rozwoju gminy Łochów zidentyfikowano następujące główne uwarunkowania rozwojowe gminy przedstawione później.

III.1.1. Najważniejsze MOCNE STRONY gminy Łochów

1. Dogodne połączenia komunikacyjne drogowe (drogi krajowe 50 i 62; rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych) i kolejowe z regionem i krajem; korzystne położenie gminy przy linii kolejowej Warszawa – Białystok (bocznicza towarowa i przystanek pasażerski)
2. Usytuowanie gminy u zbiegu dwóch rzek Bugu i Liwca, warunkujące znaczne możliwości rozwoju funkcji rekreacyjnych; czystość powietrza i wody pitnej; niski poziom zanieczyszczeń pochodzenia przemysłowego
3. Znaczny udział ponad lokalnych obszarów o dużych wartościach przyrodniczych, pełniących funkcje ekologiczne, klimatotwórcze, krajobrazowe i rekreacyjno-wypoczynkowe; występowanie cennych drzewostanów oraz rzadkich gatunków ptaków i owadów
4. Aktywność mieszkańców gminy, szczególnie sektora prywatnego i systemu oświaty oraz zaangażowanie i aktywna współpraca społeczności lokalnej w realizację zadań z zakresu infrastruktury technicznej i społecznej (przede wszystkim na obszarach wiejskich). Zasoby siły roboczej, o zróżnicowanych kwalifikacjach
5. Nowoczesne obiekty szkoły podstawowej, gimnazjum i sali sportowej
6. Relatywnie wysoki poziom wykształcenia młodzieży; dobry poziom nauczania w szkołach: podstawowych, gimnazjum i liceum
7. Profesjonalna kadra w Urzędzie Miejskim w Łochowie
8. Wysoki wskaźnik wyposażenia w system zbiorowego zaopatrzenia w wodę na obszarze całej gminy

9. Przygotowane projekty rozbudowy oczyszczalni ścieków i kanalizacji oraz wprowadzanie systemu segregacji odpadów stałych
10. Nadbużański wał przeciwpowodziowy zapewniający bezpieczeństwo gminy wobec zmian stanu wód rzek
11. Wolne obiekty i urządzenia do wykorzystania i zagospodarowania dla działalności przemysłowej i usługowej; znaczne zasoby atrakcyjnych terenów pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne i rekreacyjne; istnienie potencjalnej bazy dla agroturystyki
12. Rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych; dobra dostępność telekomunikacyjna
13. Duża liczba jednostek prowadzących usługi remontowo - budowlane w gminie
14. Możliwości rozwoju produkcji rolnej metodami ekologicznymi oraz zdynamizowania specjalistycznych dochodowych upraw produktów rolnych, np. biomasy.

III.1.2. SZANSE gminy Łochów

1. Możliwość uzyskania środków pomocowych Unii Europejskiej, w tym na rozwój infrastruktury technicznej (w szczególności na budowę obwodnicy drogi krajowej nr 50; doświadczenie samorządu gminnego w poszukiwaniu pozabudżetowych źródeł wspierania inwestycji w obszarze infrastruktury technicznej i społecznej
2. Możliwość pozyskania nisko oprocentowanych kredytów na inwestycje w obszarze ochrony środowiska i infrastruktury komunalnej
3. Dostępność i sąsiedztwo dużego rynku zbytu (aglomeracji warszawskiej) dla produktów rolniczych oraz innych lokalnych surowców; rosnące zainteresowanie w środowiskach wielkomiejskich produktami rolnictwa ekologicznego
4. Zainteresowanie społeczeństwa rekreacją i agroturystyką oraz stopniowe bogacenie się społeczeństwa; zainteresowanie inwestorów i ludności terenami atrakcyjnymi pod względem jakości środowiska
5. Zaangażowanie kapitału zewnętrznego w modernizację i rozwój przetwórstwa, usług i rzemiosła, w tym kapitału prywatnego; rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego
6. Możliwość wykorzystania większej ilości imprez promocyjnych, sportowych i kulturalno-folklorystycznych do rozpropagowania możliwości gospodarczych i wypoczynkowych;
7. Możliwy wzrost popytu na działki przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe, rekreacyjne i usługowe
8. Integracja producentów, tworzenie grup „producentkich” oraz podejmowanie działalności w zakresie przetwórstwa spożywczego
9. Zainteresowanie sponsorów zewnętrznych finansowaniem działalności sportowej, kulturalnej i oświatowej.

III.1.3. SŁABE STRONY gminy Łochów

1. Spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, brak bodźców dla młodych mieszkańców do pozostawania w gminie
2. Wysoki wskaźnik bezrobocia - brak alternatywnych miejsc pracy dla mieszkańców wsi; występowanie ukrytego bezrobocia, głównie na wsi
3. Brak bazy gastronomicznej, tanich pensjonatów i hoteli dla turystyki grupowej, indywidualnej i specjalizowanej oraz zbyt niska liczba miejsc parkingowych na terenach leśnych i rekreacyjnych
4. Niedostatek instytucji obsługi wsi i rolnictwa - otoczenia rynkowego, rynku hurtowego, przetwórstwa oraz niska dynamika rozwoju usług na obszarach wiejskich
5. Słaba dostępność wybranych usług publicznych, np. specjalistycznej opieki zdrowotnej
6. Nie dokończone prace związane z budową sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich oraz z gospodarką odpadami stałymi (brak systemu motywacji do rozwoju ekologicznej gospodarki odpadami - segregacji i unieszkodliwiania odpadów); w części obszarów gminy i obszarów sąsiadujących z gminą Łochów, występuje zanieczyszczenie środowiska i gleby
7. Brak gazyfikacji gminy
8. Niewystarczająca promocja walorów przyrodniczych, zdrowotnych i krajobrazowych gminy, jej lokalnych produktów (zdrowej żywności i biomasy); brak stymulowania rozwoju agroturystyki i regionalnej ekspansji rynkowej; relatywnie małe zainteresowanie ze strony turystów
9. Brak rozwiniętego sektora rozrywki i kultury dla mieszkańców i turystów
10. Brak, w szczególności na obszarach wiejskich, informacji nt nowoczesnej technologii produkcji rolnej i jakości produktów, wymogów UE w zakresie organizacji produkcji i rynku oraz pozyskiwania środków; niedopasowanie do warunków rynkowych i integracji z UE
11. Brak planu zarządzania zasobem majątkowym gminy: budynkami i budowlami, terenami pod zabudowę rekreacyjną i letniskową oraz budownictwo jednorodzinne, a także terenami pod inwestycje przemysłowe, handlowe i usługowe
12. Zły stan nawierzchni ulic i chodników w mieście
13. Istniejące przejawy przestępczości i inne sporadyczne przejawy patologii społecznej wynikające z ogólnokrajowego niskiego finansowania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne
14. Niski poziom dochodów mieszkańców – postępujące zubożenie mieszkańców gminy.

III.1.4. ZAGROŻENIA dla gminy Łochów

1. Braki w zakresie kanalizacji sanitarnej na terenie gminy i w części obszarów sąsiadujących z gminą Łochów, prowadzące do zanieczyszczenia środowiska i gleby
2. Brak dostatecznego zabezpieczenia przez państwo środków finansowych na zadania nakładane na samorząd terytorialny i stabilnych zasad finansowania gmin
3. Polityka mieszkaniowa państwa w zakresie budownictwa (w tym komunalnego) dla ludności i związany z tym niestabilny system finansowania i kredytowania budownictwa mieszkaniowego
4. Brak systemu motywacji do rozwoju ekologicznej gospodarki odpadami (segregacji, utylizacji i unieszkodliwiania)
5. Znaczne zużycie krajowej sieci drogowej (zużyta nawierzchnia)
6. Rozproszenie środowisk gospodarczych w regionie
7. Groźba pogorszenia stanu zdrowia ludności z powodu zaburzeń funkcjonowania systemu ochrony zdrowotnej
8. Relatywnie niski poziom innowacyjności polskiej gospodarki
9. Niskie nakłady finansowe budżetu państwa na rozwój innowacji, nauki i techniki
10. Niewystarczający poziom finansowania ze środków publicznych sfer związanych z zaspokajaniem potrzeb społecznych
11. Wyraźny spadek przyrostu naturalnego
12. Istniejące przejawy przestępczości i inne sporadyczne przejawy patologii społecznej oraz ogólnokrajowe niedofinansowanie służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne
13. Przystarzała i nie dostosowana do potrzeb przyszłości struktura przemysłu krajowego, stwarzająca zagrożenie dla wzrostu udziału Polski w międzynarodowym podziale pracy,

III.2. Synteza Analizy SWOT

Gmina Łochów posiada:

1. Korzystne położenie geograficzne, zdrowe, czyste powietrze, dobry stan gleb i wód, bez zanieczyszczeń przemysłowych. Istnieje możliwość rozwoju turystyki - sportów konnych, spływów kajakowych, ośrodków wypoczynkowych
2. Wolne zasoby siły roboczej oraz wolne tereny i obiekty pod inwestycje; istnieje możliwość zagospodarowania wolnych terenów komunalnych
3. Gmina w ponad 80% "zwdociągowana" i "ztelefonizowana"; dobry jest stan sieci energetycznych
4. Gmina posiada udokumentowane złoża surowców ilastych oraz duże zasoby drewna - istnieje możliwość rozwoju przemysłu drzewnego
5. Sprawny samorząd gminny; jego inicjatywy przyczyniają się do rozwoju gminy

6. Dobrze wykształcona młodzież i efektywny system nauczania w szkołach podstawowych, gimnazjum i liceum.

Najważniejszym atutem gminy Łochów jest położenie gminy nad rzeką Bug, na terenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i w jego otulinie oraz związany z tym wysoki poziom ochrony środowiska w gminie. Gmina posiada wolne tereny inwestycyjne pod turystykę, mieszkalnictwo, przemysł i rekreację. Gmina posiada dobrze wykształconą młodzież, a poziom nauczania w szkołach jest wysoki. Niewątpliwym atutem gminy jest bogactwo lasów oraz występowanie obiektów zabytkowych. Skutecznie działa samorząd terytorialny. Gmina uporowała się z telefonizacją i kończy sprawy związane z gospodarką odpadami. Łochów zapewnia także mieszkańcom i przedsiębiorcom wysoki poziom bezpieczeństwa ludzi i mienia.

Główną słabością gminy Łochów są braki w infrastrukturze technicznej szczególnie w obszarze kanalizacji, stanu dróg i brak gazu przewodowego. Występuje znaczący brak infrastruktury w obszarze kultury i oświaty oraz obiektów sportowych. Znaczącym problemem jest stosunkowo wysokie bezrobocie oraz brak przemysłu i związana z tym niska podaż miejsc pracy na terenie gminy. Rolnictwo jest bardzo rozdrobnione i gospodaruje na glebach niskich klas. Występuje znaczący niedorozwój infrastruktury turystycznej w tym niski rozwój agroturystyki.

Najbardziej istotną szansą rozwojową gminy Łochów jest korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne (wzdłuż drogi krajowej i trasy kolejowej).

Cały region charakteryzuje się znaczną atrakcyjnością inwestycyjną i turystyczną. Swoją szansę Łochów znajduje także w przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej i rozwoju współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej. Regionalny trend osadnictwa poza Warszawą daje znaczną szansę rozwoju gminy. Dobrze rozwija się współpraca z sąsiednimi gminami.

Głównym zagrożeniem zewnętrznym dla społeczności gminy Łochów wydają się być: słabnąca koniunktura w województwie i w Polsce oraz wyższa atrakcyjność inwestycyjna i osadnicza sąsiednich gmin i regionów. Problemem jest brak inwestycji przemysłowych w regionie generujących miejsca pracy oraz ucieczka z gminy wykształconych młodych ludzi. Mieszkańcy obawiają się zmian prawa, które zagrozi stabilizacji ekonomicznej gminy. Zagrożeniem dla mieszkańców gminy jest brak czytelnej polityki rolnej i gospodarczej państwa i niski poziom wiedzy o możliwościach wynikających z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, w szczególności w zakresie pozyskiwania środków na rozwój przedsiębiorczości, turystyki i podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

III.3. Główne stimulatory rozwoju gospodarczego

Każde miasto, w tym Łochów, posiada określone walory użytkowe dla ludności, przedsiębiorców, inwestorów, organizacji i instytucji, zwane także stimulatorami rozwoju. Z punktu widzenia np. inwestorów, atrakcyjność lokalizacyjna miasta lub gminy zależy od charakteru działalności, jaką zamierzają prowadzić. Podstawowym kryterium, decydującym o uznaniu danej lokalizacji za optymalną, będzie maksymalizacja wszystkich walorów lub minimalizacja kosztów prowadzenia określonej działalności. Przy podejmowaniu decyzji o lokalizacji swojej działalności w gminie, inwestor będzie się kierował zasadą odniesienia korzyści, zwanych zewnętrznymi, których szczególnym rodzajem są korzyści związane z lokalizacją. Działalność miasta i gminy powinna opierać się na zasadzie tworzenia dobrych podstaw do przygotowania jak najlepszych warunków życia mieszkańców i ich działalności. Warunki te przełożą się na korzyści potencjalnych inwestorów, przedsiębiorców i instytucji. Podstawową grupę walorów, które warto wykorzystać w zarządzaniu i promocji miasta i gminy Łochów, stanowią najważniejsze silne strony i szanse, czyli stimulatory rozwoju.

Stimulatory rozwoju gminy Łochów:

- Funkcjonowanie w ramach Unii Europejskiej, możliwość uzyskania środków z UE na rozwój infrastruktury społecznej i technicznej oraz tworzenie struktur instytucjonalnych umożliwiających korzystanie ze środków finansowych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE;
- Położenie gminy w obszarze potencjalnej wzmoczonej aktywności rekreacyjnej i turystycznej, związanej z usytuowaniem w gminie Parku Krajobrazowego i zbiegu rzek Bugu i Liwca, zapewniające czyste powietrze, niski poziom zanieczyszczeń i występowanie obszarów o dużych wartościach przyrodniczych;
- Położenie miasta i gminy przy krajowych szlakach komunikacyjnych ułatwiające podniesienia aktywności gospodarczej, szczególnie sektora prywatnego, w obszarze turystyki, usług konferencyjnych oraz przetwórstwa produktów rolnych;
- Relatywnie wysoki poziom wykształcenia młodzieży i dobry poziom nauczania w szkołach podstawowych, gimnazjum i liceum oraz planowane zintensyfikowanie możliwości dokończenia się mieszkańców gminy - założenie *Centrów Wsi, Ośrodka Wspierania Przedsiębiorczości i Centrum Pracy*;
- Rezerwy terenów na działalność przemysłową i usługową oraz atrakcyjnych terenów pod budownictwo jednorodzinne i rekreacyjne;
- Dokończenie budowy systemu zaopatrzenia w wodę oraz rozbudowa oczyszczalni ścieków (rok 2006) i systemu kanalizacji sanitarnej gminy oraz nowo zbudowana hala sportowa. Istniejące rezerwy terenów, zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków będą warunkowały dalszą rozbudowę, osadnictwo i rozwój miasta Łochowa;
- Promocja gminy i miasta, przygotowanie, z wykorzystaniem Internetu, oferty dla potencjalnych inwestorów, turystów i obecnych oraz przyszłych mieszkańców miasta; plany organizacji dużej liczby imprez promocyjnych, sportowych i kulturalno –

folklorystycznych;

- Rewitalizacja ulic miasta, dworca kolejowego, domu kultury, zespołu pałacowo parkowego i Parku Dębinka, stworzenie bezpiecznego układu komunikacyjnego w mieście, budowa punktu obsługi mieszkańców w nowym Urzędzie miejskim, budowa dróg i zakończenie prac nad infrastrukturą. Wzmocni to pozycję miasta jako ośrodka, odgrywającego znaczącą rolę administracyjną i kulturową w powiecie i w układzie regionalnym;
- Profesjonalnie i efektywnie zarządzana gmina – korzystanie z nowoczesnych metod zarządzania: modeli komputerowych, wieloletnich planów - inwestycyjnego i finansowego, planu rozwoju lokalnego i planu zagospodarowania przestrzennego oraz programu rewitalizacji; stworzenie Gminnego Centrum Reagowania Kryzysowego;
- Rozwinięcie współpracy z organizacjami pozarządowymi (NGO), wspieranie nowo powstających NGO i ich działalności na rzecz mieszkańców.

IV. WIZJA I CELE ROZWOJU GMINY

IV.1. Misja gminy

Misja gminy jest syntetycznym określeniem kierunków dążeń mieszkańców gminy oraz przedstawicieli samorządu terytorialnego ku lepszej przyszłości. Misja nazywana jest również generalnym celem kierunkowym, który w odniesieniu do specyfiki funkcjonowania organizacji jaką jest gmina stanowi deklarację intencji władz samorządowych co do kierunków przyszłego rozwoju gminy. Misja, to wskazanie drogi, która ma doprowadzić do gminy, która będzie funkcjonować za 15 lat – jej obrazu i wizji, którą obecnie potrafimy stworzyć. Ta gmina powinna być bardziej przyjaznej dla mieszkańców, oferować wysokiej jakości usługi, bogatsza, pełniąca ważną rolę w integrowaniu lokalnego społeczeństwa i silnie oddziałująca na region.

W wyniku prac i dyskusji przeprowadzonych przez Zespół ds. Strategii Rozwoju Gminy Łochów sformułowana została misja gminy w następującym brzmieniu:

GMINA ŁOCHÓW przyjazna środowisku naturalnemu, wspierająca poprawę warunków życia, aktywność i edukację społeczności lokalnej, oraz stwarzająca optymalne warunki rozwoju gospodarczego, demograficznego i intelektualnego mieszkańców gminy przy racjonalnym wykorzystaniu zasobów środowiska naturalnego.

IV.2. Cele Strategiczne

Cele strategiczne wynikają z misji rozwoju gminy i stanowią jej konkretyzację. Są one komponentami generalnego celu kierunkowego, wyznaczając zasadniczy kierunek rozwoju gminy. Cele strategiczne stanowią drugi poziom ustaleń w hierarchicznym procesie formułowania strategii rozwoju gminy Łochów. Na trzecim poziomie znajdują się cele operacyjne. Wyróżniono cztery podstawowe obszary dla celów strategicznych, ważne przy

wytyczeniu kierunku rozwoju gminy. Są to: zaspokojenie potrzeb społecznych mieszkańców gminy, gospodarka przestrzenna i ład przestrzenny gminy, infrastruktura techniczna oraz gospodarka lokalna. Przyjęta kolejność zapisu nie wynika z hierarchii ważności – obszary te są równe pod względem ważności a ich uszeregowanie spełnia jedynie funkcję porządkującą. W wyniku prac Zespołu, dla gminy Łochów, sformułowano trzy następujące cele strategiczne:

- 1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i stwarzanie warunków do rozwoju gospodarczego, wzrostu zatrudnienia i konkurencyjności gminy;**
- 2. Przeciwdziałanie degradacji środowiska, wspieranie ekorozwoju i uaktywnienie gospodarcze obszarów wiejskich; dostosowanie rolnictwa do gospodarki rynkowej**
- 3. Podniesienie poziomu życia mieszkańców, rozwój usług społecznych i edukacji oraz dostosowanie kierunków kształcenia do standardów Unii Europejskiej.**

Do każdego celu strategicznego sformułowano kilka programów – celów operacyjnych. Wyznaczono ich 12. Z kolei dla każdego PROGRAMU - opracowano zestaw niezbędnych zadań realizacyjnych, w tym: inwestycyjnych, ochronnych, racjonalizujących wykorzystanie zasobów, regulacyjnych, informacyjno - promocyjnych oraz inspirujących i wspierających. Ogółem, sformułowano 49 głównych zadań, których realizacja do 2020 r. jest niezbędna do osiągnięcia celów operacyjnych. Zadania te mogą wykraczać w niektórych przypadkach poza ustawowe kompetencje samorządu terytorialnego Łochowa. Jest to jednak zgodne z przyjętą metodologią formułowania strategii rozwoju lokalnego, która zakłada definiowanie zadań nie z punktu widzenia ustawowych kompetencji samorządów terytorialnych, lecz z konieczności zaspokojenia określonych potrzeb społeczno-gospodarczych w dłuższym horyzoncie czasu. Z tego powodu, w przypadku zadań wykraczających poza swoje ustawowe kompetencje, władze gminy Łochów winny prowadzić określone działania inspirujące, stymulujące i wspierające w stosunku do innych podmiotów, a także nawiązywać z nimi współpracę przy realizacji określonych działań.

Do takich podmiotów zaliczyć można między innymi:

- władze gmin sąsiednich,
- administrację rządową szczebla wojewódzkiego oraz administrację specjalną i podległe jej urzędy,
- administrację samorządową szczebla wojewódzkiego i powiatowego oraz podległe jej służby,
- podmioty gospodarcze,
- organizacje pozarządowe, zawodowe i społeczne (np. izby gospodarcze, stowarzyszenia zawodowe, kulturalne, organizacje ekologiczne),
- instytucje tzw. otoczenia biznesu, w tym banki,
- instytucje badawczo-rozwojowe oraz edukacyjne, znajdujące się na terenie Łochowa.

IV.3. Cele operacyjne; Najważniejsze zadania poprawiające sytuację na obszarze gminy

Na podstawie diagnozy sytuacji w gminie Łochów można zidentyfikować kilka najbardziej palących problemów. Należą do nich:

- Intensyfikacja działań w obszarze ochrony środowiska (ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, edukacja ekonomiczna), w połączeniu z działaniami wspierającymi budowę i poprawę stanu infrastruktury technicznej w gminie (kanalizacja, wodociągi, zarządzanie komunalnymi odpadami stałymi)
- Modernizacja oraz budowa infrastruktury drogowej (drog (w tym droga krajowa nr 50), ulic, chodników i parkingów)
- Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy i ich bezpieczeństwa poprzez: odpowiednie wykształcenie młodzieży i przekwalifikowanie zawodowe, rozbudowę i remont szkół, budowę sal gimnastycznych i sportowych, wspieranie rozwoju nowoczesnych usług (Internet, e-mail) oraz infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, opieka nad najuboższymi - wspieranie budownictwa komunalnego i Domu Opieki Społecznej oraz bezpieczeństwa przeciwpożarowego
- Wspieranie przedsiębiorczości zarówno poza rolnictwem jak i w obszarze rolnictwa (udostępnienie mieszkańcom gminy odpowiednich informacji, także o możliwościach korzystania ze środków unijnych i ułatwienie podnoszenia kwalifikacji, lepszy poziom infrastruktury usługowej, ułatwienia organizacyjne dla inwestorów). Lepsze wykorzystanie bliskiego położenia gminy od metropolii warszawskiej
- Stworzenie i rozwój usług turystycznych i rekreacyjnych na terenie gminy; rozwój infrastruktury turystycznej, wspieranie rozwoju ekologicznych gospodarstw agroturystycznych, podnoszenie jakości usług dla turystów i uzyskanie dodatkowych dochodów z turystyki oraz promocja gminy
- Rozwój skoncentrowanego funkcjonalnie i przestrzennie miejskiego ośrodka usługowego i informacyjnego, promocja gminy oraz budowa i modernizacja ulic Łochowa i ułatwienia dla osób niepełnosprawnych
- zagospodarowanie wolnych terenów na obszarze miasta (wspieranie inwestycji z zakresu obsługi ludności i zabudowy na potrzeby rekreacji) oraz rewitalizacja miasta i gminy.

Rozwiązania zaproponowane dla przedstawionych powyżej problemów stanowią zestaw celów operacyjnych, odnoszących się bezpośrednio do ustaleń diagnozy i uporządkowanych zgodnie z przyjętą strukturą celów strategicznych. Poniżej przedstawiono zestawienie celów strategicznych, celów operacyjnych oraz zadań przyjętych do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Gminy Łochów.

Tabela 14. Cele strategiczne i operacyjne

Cel strategiczny	Cel operacyjny; Program	Zadania	Odpowiedzialny	Termin/priorytet	Uwagi
I. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i stwarzanie warunków do rozwoju gospodarczego, wzrostu zatrudnienia i konkurencyjności gminy.	I.1. Rewitalizacja terenów miasta i gminy Łochów	A. Rewitalizacja Dworca Kolejowego i Parku Dębinka	Burmistrz	2006 - 2009	
		B. Rewitalizacja Zespołu Pałacowo-Parkowego			
		C. Rewitalizacja ulic miasta Łochów			
		D. Rewitalizacja zabytków w gminie			
	I.2. Stworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa mieszkańców w gospodarczym życiu gminy i miasta	A. Rozwój edukacji ekonomicznej dla mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży	Burmistrz oraz NGO	2006 - 2009	
		B. Utworzenie „Centrum Pracy”, wspomagające wszelkie inicjatywy zwalczania bezrobocia, oraz utworzenie lokalnej giełdy pracy	Burmistrz		
		C. Poradnictwo dla osób zakładających własną działalność	Burmistrz		
		D. Stworzenie systemu informacji o miejscach pracy, wykorzystanie sieci internetowych	Burmistrz		
		E. Podjęcie ścisłej współpracy z właścicielami działek rekreacyjnych na terenie gminy	Burmistrz		
	I.3. Zwiększenie liczby miejsc pracy oraz liczby podmiotów gospodarczych – zwiększenie potencjału wytwórczego i usługowego.	A. Utworzenie lokalnego funduszu poręczeniowego dla rozwoju MSP tworzących nowe miejsca pracy	Burmistrz	2009 - 2010	
B. Utworzenie Ośrodka Wspierania Przedsiębiorczości i klubu przedsiębiorczości, w tym inkubatora przedsiębiorczości (informowanie, doradztwo, szkolenia dla przedsiębiorców)		Burmistrz	2006 - 2009		
C. Aktywne oddziaływanie władz miasta na kształtowanie optymalnego modelu sieci handlu detalicznego i usług bytowych		Burmistrz	2006 - 2020		

Cel strategiczny	Cel operacyjny; Program	Zadania	Odpowiedzialny	Termin/priorytet	Uwagi
		D. Rozwój współpracy międzynarodowej, promocja i kontakty międzynarodowe (programy organizowane przez UE)	Burmistrz	2006 - 2020	
	I.4. Stworzenie warunków do rozwoju jednorodzinnego budownictwa mieszkaniowego; Przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą, i rekreacyjną	A. Przygotowanie terenów przeznaczonych dla podmiotów gospodarczych	Burmistrz	2006 -2015	
		B. Zwiększenie powierzchni terenów przeznaczonych pod budownictwo indywidualne	Burmistrz		
		C. Przekształcenie terenów pod w/w zagospodarowanie	Burmistrz		
		D. Uzbrojenie infrastrukturalne terenów pod budownictwo	Burmistrz		
		E. Sporządzenie oferty promocyjnej dla podmiotów deweloperskich i dla odbiorców indywidualnych	Burmistrz	2006 - 2007	
	I.5. Stworzenie warunków do harmonijnego rozwoju turystyki i rekreacji; wykorzystanie położenia na terenie NPK, w dolinie rzek Bugu i Liwca.	A. Włączenie Łochowa w ponadlokalną sieć ścieżek rowerowych i szlaków pieszych	Burmistrz oraz NGOb	2007 - 2010	
		B Promocja gminy i informacja turystyczna	Burmistrz	2006 - 2007	
		C. Rozszerzenie bazy noclegowej (np. budowa motelu) i rozwój agroturystyki	Burmistrz	2006 - 2014	
		D. Rozwój małej gastronomii	Burmistrz		
		E. Realizacja kompleksu rekreacyjnego i spiętrzenie wody rzeki Liwiec na terenie gminy Jadów – projekt międzygminny, dotyczący dwu powiatów: węgrowskiego i wołomińskiego.	Burmistrz oraz wójt Gm.Jadów	2009 - 2011	

Strategia Rozwoju Gminy Łochów

Cel strategiczny	Cel operacyjny; Program	Zadania	Odpowiedzialny	Termin/priorytet	Uwagi
		F. Opracowanie programu imprez kulturalnych na terenie gminy (biesiady, koncerty, plenery) oraz programu turystyki kulturalnej dla mieszkańców gminy	Burmistrz	2006 i cyklicznie do 2020	
		G. Rewitalizacja Gminnego Ośrodka Kultury.	Burmistrz	2007 - 2008	
2. Przeciwdziałanie degradacji środowiska, wspieranie ekorozwoju oraz uaktywnienie gospodarcze obszarów wiejskich; dostosowanie rolnictwa do gospodarki rynkowej	2.1. Kontynuacja prac w zakresie ochrony środowiska, przede wszystkim gospodarki wodno - ściekowej oraz gospodarki odpadami stałymi (rozwijanie działań proekologicznych na terenie gminy)	A. Ochrona walorów przyrodniczych	Burmistrz	2006 - 2020	
		B. Rozbudowa infrastruktury (np. oczyszczalni) odprowadzania i oczyszczanie ścieków	Burmistrz	2006 - 2007	
		C. Rozbudowa i modernizacja sieci wodno-ściekowej (kanalizacji sanitarnej)	Burmistrz	2007 -2014	
		D. Selektywna zbiórka odpadów	Burmistrz	2006 - 2007	
		E. Polityka dotycząca lokalizacji inwestycji powodujących zanieczyszczenie wód podziemnych i likwidacji „dzikich szamb”.	Burmistrz	2006 - 2015	
	2.2. Przygotowanie terenów pod inwestycje w zakresie produkcji rolnej i przetwórstwa	A. Komunikacja drogowa – budowa, przebudowa dróg i ulic oraz kontynuacja inwestycji rozpoczętych (drogi i chodniki)	Burmistrz	2006 - 2011	
		B. Produkcja biomasy			
		C. Przetwórstwo surowców pochodzenia rolnego			
	2.3. Wspieranie doradztwa na rzecz rolników w zakresie technologii produkcji i możliwości pozyskiwania środków na działalność	A. Utworzenie „Centrum Wsi”, Ośrodka Wspierania Przedsiębiorczości dla rolników (informowanie, doradztwo, szkolenia dla rolników)	Burmistrz	2006 -2008	Zadanie koordynowane z I.3.B
B. Stymulowanie procesów koncentracji ziemi celem tworzenia większych gospodarstw nastawionych na wysokiej jakości produkcję rolną.		Burmistrz	2007 - 2017		

Cel strategiczny	Cel operacyjny; Program	Zadania	Odpowiedzialny	Termin/priorytet	Uwagi
	rozwojową gospodarstw rolnych. Organizacja „Centrum Wsi”.	C. Inicjowanie tworzenia się nowoczesnych organizacji producentów i przedsiębiorców rolnych na terenie gminy.	Burmistrz	2007 - 2012	
		D. Zalesianie gruntów słabych. Wycofywanie się gospodarki rolnej na obszarach posiadających niską jakość gleb, zmiana użytków rolnych na leśne.	Burmistrz	2007 - 2016	
3. Podniesienie poziomu życia mieszkańców, rozwój usług społecznych i edukacji, dostosowanie kierunków kształcenia do standardów Unii Europejskiej (UE)	3.1. Wspieranie aktywności młodzieży i mieszkańców gminy w celu umożliwienia im realizacji własnych pomysłów w obszarze oświaty, kultury i sportu.	A. Zapewnienie możliwości kształcenia i dokształcania mieszkańcom, wspieranie działań nowatorskich w zakresie procesu nauczania oraz zarządzania placówkami oświatowymi	Burmistrz	2006 -2013	
		B. Rozszerzenie oferty edukacyjnej Utworzenie form kształcenia policealnego (np. w zakresie informatyki, języków obcych, UE, .) w ramach Centrum Wsi.	Burmistrz		
		C. Współpraca z Powiatowymi Urzędami Pracy i z Urzędem Marszałkowskim	Burmistrz	2006 – 2016	
	3.2. Aktywizacja działań gminy w zakresie wspierania opieki zdrowotnej i społecznej. Stworzenie systemu wsparcia dla niepełnosprawnych	A. Wspieranie rodzin zastępczych (wyszukiwanie odpowiednich rodzin i szkolenia), uaktywnienie nauczycieli i lekarzy	Burmistrz	2006 -2020	
		B. Wspieranie rozwoju świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych dla mieszkańców	Burmistrz		
		C. Stworzenie środowiskowego domu samopomocy obejmującego grupy wsparcia, tworzenie miejsc pracy. Wsparcie dla organizacji pozarządowych (NGO) i rozwój współpracy władz lokalnych z NGO.	Burmistrz		

Strategia Rozwoju Gminy Łochów

Cel strategiczny	Cel operacyjny; Program	Zadania	Odpowiedzialny	Termin/priorytet	Uwagi
	3.3. Podniesienie poziomu życia i bezpieczeństwa mieszkańców gminy	D. Likwidacja barier architektonicznych	Burmistrz	2006 - 2013	
		A. Zwiększenie bezpieczeństwa przeciw pożarowego	Burmistrz	2006 -2008	
		B. Zorganizowanie bezpiecznego przebiegu dróg krajowych przez tereny okoliczne; zwiększenie bezpieczeństwa uczniów (zielone linie na ulicach Łochowa)	Burmistrz	2007 -2010	
		C. Podniesienie jakości usług i zwiększenie ich dostępności		2007 -2018	
	3.4. Integracja społeczności lokalnej Budowa tożsamości mieszkańców gminy	A. Organizowanie cyklicznych imprez lokalnych oraz wyjazdowych poza granice gminy i powiatu	Burmistrz	2006 - 2020	
		B. Popularyzacja historii gminy oraz lokalnych tradycji	Burmistrz		
		C. Rozwój kontaktów międzynarodowych - nawiązanie związków partnerskich z miastami zagranicznymi w ramach UE	Burmistrz		
		D. Poprawa istniejącego stanu bazy kulturalnej w mieście i gminie (doposażenie biblioteki, domu kultury), utworzenie muzeum, w którym zebrane zostałyby eksponaty znajdujące się w wielu różnych placówkach.	Burmistrz	2007 -2018	

Realizacja zadań strategicznych wskazanych w Strategii uwarunkowana jest szeregiem obiektywnych czynników, takich jak: ograniczone własne środki finansowe, niepewność zasobności budżetu w związku z kontynuacją reformy finansów publicznych w zakresie dotyczącym sfery samorządowej, brak jednoznacznych rozstrzygnięć na poziomie makroekonomicznym dotyczących finansowania polityki regionalnej, niepewność dotycząca szczegółowych warunków i procedur wykorzystywania współfinansowania inwestycji komunalnych ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej, a także niepewności dotyczącej przyszłej koniunktury gospodarczej w kraju i w wymiarze globalnym.

W Strategii sformułowano dwanaście programów operacyjnych, których realizacja do roku 2020 zapewni mieszkańcom gminy życie w przyzwoitych warunkach, zgodnych ze standardami Unii Europejskiej. W dużej mierze uwaga skoncentrowana została na społecznych problemach rozwoju, które leżą u jego podstaw i istotnie wpływają na rozwój gospodarczy gminy i miasta. Dlatego też najbardziej podkreślanym celem w strukturze Strategii jest poprawa jakości życia mieszkańców, której dotyczą wszystkie trzy cele strategiczne i 10 (z 12) programów (celów) operacyjnych. Proponujemy także, aby w większym stopniu włączać mieszkańców w życie publiczne gminy w celu lepszej integracji społeczności gminy i miasta.

Pierwszy Cel Strategiczny: Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i stwarzanie warunków do rozwoju gospodarczego, wzrostu zatrudnienia i konkurencyjności gminy.

Cele operacyjne:

1.1 Rewitalizacja terenów miasta i gminy Łochów

Programem operacyjnym, który zapisano jako pierwszy w celu strategicznym numer 1 jest Program Rewitalizacji miasta Łochów oraz wybranych obszarów gminy Łochów. Rewitalizacja w mieście dotyczyć będzie w szczególności dworca kolejowego, ulic miasta, zespołu pałacowo parkowego (położonego na obrzeżach miasta) i Gminnego Domu Kultury. Do końca pierwszego kwartału 2006 roku przewidziane jest *powstanie programu rewitalizacji miasta i gminy Łochów*. Program ukierunkowany będzie na bezpieczeństwo mieszkańców miasta, w szczególności stworzenie tzw. zielonej fali na ulicach miasta umożliwiającej bezpieczne przemieszczanie się uczniów pomiędzy szkołami i zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców w najbliższym otoczeniu Alei Łochowskiej, *de facto* drogi krajowej nr 50, która przebiega przez teren miasta. Ponadto, celem programu będzie wprowadzenie udogodnień dla mieszkańców, dotyczących ich obsługi w Urzędzie (powstanie nowoczesny punkt obsługi klienta) i ułatwień dla niepełnosprawnych. Zniesione zostaną bariery architektoniczne w nowym Urzędzie Miasta i w instytucjach publicznych na terenie miasta, a także na obszarze gminy. Przykładowo, przy zespole pałacowo – parkowym powstanie Centrum Konferencyjne, które będzie posiadało wszelkie udogodnienia dla osób niepełnosprawnych oraz będzie się specjalizowało w organizacji imprez, szkoleń i we wszelkich działaniach wspierających osoby niepełnosprawne.

1.2 Stworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa mieszkańców w gospodarczym życiu gminy i miasta

Kolejny komponent pierwszego celu strategicznego sformułowany dla gminy to rozwój przedsiębiorczości i stworzenie przyjaznych warunków dla rozwoju podmiotów gospodarczych. Rozwój gospodarczy jest fundamentalnym warunkiem wzrostu zamożności mieszkańców i zasobności budżetu miasta. Rozwój ten należy oprzeć na endogenicznych zasobach gminy i miasta oraz zasobach regionu. Aktywność gospodarcza mieszkańców wspierana tworzeniem przez władze lokalne właściwego klimatu dla rozwoju biznesu jest prawdziwą szansą zarówno dla miasta jak i całej gminy. Rozwój przedsiębiorczości i dynamika lokalnych firm są determinowane koniecznością podniesienia poziomu wykształcenia mieszkańców gminy oraz aktywnego działania na rzecz zmniejszania poziomu bezrobocia na terenie gminy. Bezrobocie i idące za tym ogólne pogorszenie sytuacji materialnej społeczeństwa staje się coraz większym problemem gminy. Liczba bezrobotnych utrzymuje się na wysokim poziomie, a także coraz więcej jest osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku. Aktywizacja tych ludzi i włączenie ich w działania miasta jest obecnie priorytetem władz samorządowych i społeczności lokalnej. Pozytywnym czynnikiem, który ułatwi aktywizację mieszkańców i działania gminy na ich rzecz jest rosnący dochód budżetu gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Jak pokazano na rysunku 20, w latach 2003 - 2005, dochód ten wzrastał, średnio rocznie 20%.

Konieczne jest stworzenie systemu informacji o miejscach pracy poprzez tworzenie lokalnej giełdy pracy i ewentualnie klubu pracy, prowadzenie poradnictwa dla osób poszukujących pracy, a także poprzez wykorzystanie nowoczesnych technik informacyjnych (na przykład sieci internetowych). W celu zwiększenia skuteczności działań należy połączyć wysiłki podejmowane przez Urząd Gminy w Łochowie z innymi jednostkami, a przede wszystkim z lokalnymi przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi (NGO) i Powiatowym Urzędem Pracy.

Ponadto w celu pobudzenia ducha przedsiębiorczości wśród osób, które mogłyby założyć własną działalność, władze samorządowe podejmą działania umożliwiające prowadzenie edukacji ekonomicznej dla mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży. Wśród działań planowanych w tym zakresie znajduje się prowadzenie poradnictwa dla potencjalnych przyszłych przedsiębiorców oraz utworzenie klubu przedsiębiorczości, gdzie przedsiębiorcy będą mogli dzielić się doświadczeniami i wspierać nawzajem. W związku z tym potrzebna będzie ścisła współpraca pomiędzy samorządem, NGO i sektorem biznesu zarówno w zakresie planowania i organizacji szkoleń, jak i poszukiwania dodatkowych środków finansowych, ze źródeł prywatnych i z Unii Europejskiej.

1.3. Zwiększenie liczby miejsc pracy oraz liczby podmiotów gospodarczych - zwiększanie potencjału wytwórczego i usługowego

Ważnym elementem w zapisach Strategii rozwoju Łochowa jest dążenie do zwiększenia liczby miejsc pracy oraz podmiotów, działających w obszarze małych i średnich przedsiębiorstw, w których rozwoju rząd gminy upatruje alternatywną szansę dla branż i gałęzi tradycyjnych. Wsparcie z budżetu państwa dla tej grupy przedsiębiorstw będzie zależało od wygenerowania środków w podobnej wysokości z budżetu miasta oraz finansowego zaangażowania samych przedsiębiorców, a także aktywności Urzędu Gminy w pozyskiwaniu środków z UE.

Władze gminy nie mogą bezpośrednio wpływać na powstawanie przedsiębiorstw, mogą jedynie zastosować odpowiednie instrumenty administracyjne oraz ekonomiczne w celu przyciągnięcia inwestorów na swój teren. Wśród nich znajduje się wprowadzenie systemu ulg podatkowych oraz opłat lokalnych, utworzenie lokalnego funduszu poręczeniowego oraz utworzenie ośrodka wspierania przedsiębiorczości prowadzącego działania doradcze i informacyjne oraz szkolenia dla przedsiębiorców. Ponadto na wielu terenach gminy, na których istnieją dobre warunki dla lokalizacji i rozwoju podmiotów gospodarczych, gmina będzie rozwijała infrastrukturę techniczną. Dotychczas, słabą stroną gminy była promocja i ograniczone kontakty z organizacjami międzynarodowymi (również Unią Europejską), które mogą być źródłem inspiracji oraz środków finansowych na rozwój. Jednakże ta sytuacja szybko się zmienia. Powstało już Gminne Centrum Informacji, a gmina prowadzi działania ukierunkowane na pozyskanie nowych inwestorów i partnera zagranicznego. Konieczne jest jednak zwiększenie intensywności i skuteczności działań podejmowanych w tym kierunku.

1.4. Stworzenie warunków dla rozwoju jednorodzinnego budownictwa mieszkaniowego

Celem działania władz samorządowych będzie systematyczne zwiększanie liczby mieszkańców gminy poprzez zwiększanie arealu obszarów pod indywidualną zabudowę mieszkaniową i stopniowe ich uzbrajanie w infrastrukturę. Należy się spodziewać, że wymagania dotyczące standardu i miejsca zamieszkania będą rosły. Równocześnie, liczba osób zamożnych, które będą poszukiwały kontaktu z przyrodą, czystego powietrza i wygodnego mieszkania w promieniu około 100 km od Warszawy będzie także rosła. Piękny krajobraz mazowiecki, w otulinie krajobrazowego parku nad Bugiem i Liwcem oraz odpowiednia oferta mieszkaniowa gminy Łochów powinny przyciągnąć nowych mieszkańców na teren gminy.

Nawiązana zostanie współpraca z firmami deweloperskimi o dobrej renomie, aby na terenie gminy wybudować osiedla o wysokim standardzie. W tym celu sporządzona będzie odpowiednia oferta dla potencjalnych inwestorów z branży budowlanej i osobna oferta dla potencjalnych, nowych mieszkańców gminy.

1.5. Stworzenie warunków do harmonijnego rozwoju turystyki i rekreacji; wykorzystanie położenia na terenie NPK, w dolinie rzek Bugu i Liwca.

W rozwoju rekreacji i turystyki społeczność lokalna gminy Łochów upatruje bardzo istotne źródło miejsc pracy i rozwoju gospodarczego miasta, a jednocześnie źródło zwiększenia atrakcyjności Łochowa jako miejsca zamieszkania. Rozwój turystyki umożliwi także budowanie wizerunku miasta jako atrakcyjnego ośrodka rekreacyjnego, przyjaznego dla turystów, właścicieli działek i mieszkańców. Najważniejszymi walorami miasta są:

- Położenie gminy Łochów częściowo w obszarze Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego oraz bliskość dużych obszarów leśnych Puszczy Białej, Borów Łochowskich i Lasów Ceranowskich
- Bardzo korzystne warunki do rozwoju turystyki pieszej i rowerowej ze względu na walory przyrodnicze i krajobrazowe Parku i obszarów z nim sąsiadujących
- Wytyczone i licznie uczęszczane szlaki turystyczne na terenie gminy oraz znacznie wykraczające poza terytorium gminy Łochów
- Obiekty zabytkowe i pomniki przyrody
- muzeum gwizdka w Gwizdałach, które zdobywa coraz większe zainteresowanie jako unikalny w skali europejskiej obiekt turystyczny i folklorystyczny.

Najważniejsze zadania w zakresie rozwoju turystyki to:

- rozwój na terenie Łochowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków pieszych oraz włączenie ich w ponad lokalną sieć ścieżek rowerowych i szlaków pieszych. W tym zakresie nawiązywana będzie ściślejsza współpraca z Regionalną Izbą Turystyki oraz PTTK);
- rozszerzenie bazy noclegowej (np. motel) zrealizowane w miarę możliwości władz miejskich lub we współpracy z prywatnym inwestorem,
- rozwój małej gastronomii, w miarę możliwości przy wsparciu ze strony programu wspierania małych i średnich przedsiębiorstw i innych programów związanych z turystyką, jej promocją i z wykorzystaniem funduszy Unii Europejskiej
- realizacja budowy (wspólnie z gminą Jadów) kompleksu rekreacyjnego powstałego w wyniku spiętrzenia wody na rzece Liwiec, a także dodatkowego kompleksu rekreacyjnego z salą gimnastyczną i basenem, z wyposażeniem w sprzęt rehabilitacyjny.

Gmina będzie promować turystykę pieszą i rowerową ze względu na walory przyrodnicze i krajobrazowe NPK. Teren ten dzięki minimalnej ingerencji człowieka jest w stanie zbliżonym do naturalnego, co jest rzadkością w skali europejskiej. Niepowtarzalnym walorem parku jest szeroka dolina Bugu z tarasami, rozległymi starorzeczami, wydmami, piaszczystymi plażami i urwistymi skarpami. Poza doliną rozciągają się łągi, olsy i bory sosnowe oraz rzeka Liwiec, ciekii polodowcowe jak Ugoszcz, Dzieciółka oraz wyniesienia wydmowe, pagórki kremowe i wzgórza morenowe.

Najważniejsze szlaki turystyczne znajdujące się na terenie gminy to "Szlak słoneczny", "Okrężny szlak Leśny", "Szlak im. Juliana Ejsmonda", "Szlak wielkiej przygody", będący głównym szlakiem turystycznym projektowanego Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego oraz "Szlak zabytków przyrody." Z uwagi na przebieg powyższych szlaków przez obszar nie tylko Łochowa, ale również sąsiednich gmin, ważnym zadaniem staje się podejmowanie współpracy o charakterze ponad lokalnym. Współpraca nawiązana z takimi gminami jak Jadów, Stoczek czy też inicjatywa współdziałania skierowana do dalszych gmin, położonych poza powiatem węgrowskim, stanowić będzie warunek efektywnego rozwoju tras turystycznych. Zachowanie ciągłości szlaków turystycznych, spójnego charakteru tematycznego poszczególnych tras, dobre przygotowanie opisów obiektów zabytkowych i walorów krajobrazowo-przyrodniczych oraz zasięg promocji turystyki wzrastać będzie wraz z rozszerzeniem terytorialnym powyższych działań w sposób zorganizowany. Dlatego też gmina Łochów zamierza podejmować dwustronną i wielostronną współpracę z poszczególnymi sąsiednimi jednostkami terytorialnymi w zakresie pozyskiwania środków na rozwój turystyki oraz działań inwestycyjnych zwiększających atrakcyjność turystyczną gminy i jej otoczenia.

Większe znaczenie nadane będzie działaniom poszerzającym ofertę atrakcji kulturalnych i turystycznych. Zorganizowane będzie między innymi poprzez opracowanie programu imprez w mieście (biesiady, plenery, koncerty, imprezy dla turystyki rowerowej oraz imprezy konferencyjne, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych.). Taki potencjał w połączeniu z walorami położenia geograficznego, nieskażonym środowiskiem i szeroką ofertą kulturalną i ambitnymi planami budowy bazy hotelowo noclegowej daje miastu i gminie *Łochów szanse na stanie się ośrodkiem wypoczynku i turystyki w ogóle i turystyki weekendowej dla mieszkańców aglomeracji warszawskiej.*

Istotną rolę w realizacji tych celów odgrywać będą organizacje pozarządowe i komitety społeczne i ich aktywne uczestnictwo w działaniach podejmowanych przez gminę, jak również inicjowanie innych przedsięwzięć w tym zakresie, które będą zgodne z preferencjami społecznymi ludności gminy Łochów.

Nawet najbardziej skuteczne, wysiłki w celu uatrakcyjnienia oferty turystycznej nie będą wystarczającym warunkiem efektywnego rozwoju turystyki, konieczna jest również intensywne działanie promocyjno-informacyjne. Będzie ona zintensyfikowana i prowadzona we współpracy z organizacjami i stowarzyszeniami działającymi na terenie gminy i regionu. Akcja promocyjna ukierunkowana będzie na:

- rozwój małej gastronomii
- rozszerzenie bazy noclegowej (np. budowę motelu) oraz wspieranie agroturystyki, która tworzy znaczne szanse rozwoju turystyki w gminie. Agroturystyka zapewni turystom możliwość dobrego i aktywnego wypoczynku w tym pięknym zakątku Mazowsza i kraju, w ciszy i spokoju w wolnej od zanieczyszczeń przyrodzie. Baza noclegowa gminy zwiększać się będzie dzięki rozbudowie miejsc noclegowych w prywatnych domach, gdzie atrakcją dla potencjalnych turystów staje się możliwość czynnego wypoczynku, korzystanie ze

znakomitej kuchni podlaskiej, poznanie życia codziennego wsi, jej zwyczajów i kultury. Jednocześnie poza atrakcjami oferowanymi indywidualnie przez gospodarzy, rozwijane będą także

- różnorodne imprezy o charakterze lokalnym, takie jak spotkania przy ognisku nad Liwcem, gry i zabawy konkursowe, festyny organizowane przy udziale lokalnych organizacji społecznych i promujące lokalne zainteresowania kulturowe (np.: koło polonistyczne, sporty rowerowe, wyprawy krajoznawcze, związane z pracami Ochotniczej Straży Pożarnej i Koła Gospodyń Wiejskich. Rozbudowa bazy turystycznej prowadzona będzie w ścisłym powiązaniu z istniejącymi oraz nowotworzonymi szlakami turystyki pieszej i rowerowej na obszarach Lasów Łochowskich i Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego

Drugi cel strategiczny. Przeciwdziałanie degradacji środowiska, wspieranie ekorozwoju oraz uaktywnienie gospodarcze obszarów wiejskich; dostosowanie rolnictwa do gospodarki rynkowej

2. 1. Kontynuacja prac w zakresie ochrony środowiska, przede wszystkim gospodarki wodno - ściekowej oraz gospodarki odpadami stałymi (rozwijanie działań proekologicznych na terenie gminy)

Szczególne znaczenie w aktualnej polityce inwestycyjnej gminy oraz planowanych działaniach służących rozwojowi gminy, zajmują inwestycje z zakresu infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej. Założona w strategii rozbudowa i modernizacja systemów dostarczania wody i odprowadzania oraz oczyszczania ścieków będzie istotnym czynnikiem rozwojowym gminy. Obecnie, jedynie mała część gminy nie ma zapewnionego dostępu do dobrej jakości wody, na stosunkowo dużym obszarze nie ma możliwości odprowadzania ścieków komunalnych i przemysłowych do zbiorczej kanalizacji. W największym stopniu dotyczy to obszarów wiejskich, które mogłyby zostać lepiej wykorzystane jako potencjalne miejsca lokalizacji inwestycji – zakładów przemysłowych, obiektów usługowych i turystycznych, ale również jako lokalizacja dla osadnictwa. Dlatego też w Strategii Rozwoju Gminy Łochów zakłada się podejmowanie przez władze samorządowe gminy intensywnych działań inwestycyjnych w celu znaczącego zwiększenia stopnia wyposażenia obszarów wiejskich w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną. Istniejąca sieć wodociągowa oraz kanalizacyjna będzie systematycznie kontrolowana pod względem jakości świadczonych usługi, a wraz z nowo powstającymi odcinkami sieci będzie tworzyć jednolity system spełniający wymogi prawne pod względem utrzymania odpowiednich parametrów jakościowych i ilościowych dostarczania wody i unieszkodliwiania ścieków. Warto przypomnieć, że w perspektywie roku 2015, gmina Łochów powinna spełniać wymogi w zakresie stanu gospodarki wodno-ściekowej, wynikające z Traktatu Akcesyjnego Polski do Unii Europejskiej, ratyfikowanego przez Polskę 23 lipca 2003 r., który w części dotyczącej wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków odwołuje się do dyrektywy 91/271/EWG. Takie zapisy, będące transpozycją postanowień Traktatu

znalazły się również w ustawie Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (Dz.U Nr 115, poz 1229 z późn. zm). Powyższe cele znajdują ponadto odzwierciedlenie w dokumencie wyznaczającym kierunki ochrony środowiska w Polsce, którym jest „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”. Dokument został sporządzony jako realizacja ustaleń ustawy - Prawo ochrony środowiska, która w art. 13-16 wprowadza obowiązek przygotowywania i aktualizowania co 4 lata polityki ekologicznej państwa³.

Wyposażenie w urządzenia infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, poza funkcjami poprawy warunków życia mieszkańców i wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej obszaru gminy, ma na celu także wspomaganie ochrony walorów przyrodniczych. Inwestycje infrastrukturalne są i będą również w przyszłości podstawowym działaniem służącym ograniczaniu zagrożeń dla środowiska naturalnego ze strony odpadów płynnych. Jednocześnie podejmowane będą działania kontrolne i prewencyjne, których celem jest likwidacja samowolnych i niezgodnych z przepisami prawa przypadków zrzutu ścieków do środowiska. Istnienie tzw. dzikich szamb jest problemem zauważanym obecnie przez lokalną społeczność, stanowiącym poważne zagrożenie ekologiczne i powodującym uciążliwość dla codziennego życia mieszkańców Łochowa.

W kontekście ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, władze samorządowe podejmą również politykę monitoringu i regulacji dotyczącą lokalizacji funkcjonujących i ewentualnych przyszłych inwestycji powodujących zanieczyszczenie wód na terenie gminy. Kolejną grupą działań służących ochronie walorów przyrodniczych będzie wspieranie inicjatyw edukacyjnych i promocyjnych z zakresu ekologii. Gmina podejmie zadania organizacji kampanii informacyjnych wśród dzieci i młodzieży, jak również osób dorosłych, w szczególności na terenach wiejskich, wśród rolników oraz osób prowadzących działalność gospodarczą. Celem takich inicjatyw będzie budowanie świadomości ekologicznej i odpowiedzialności za przyszłość zasobów środowiska naturalnego w skali lokalnej. Ważną rolę w tym zakresie powinny odegrać instytucje pozarządowe działające na rzecz edukacji ekologicznej, które są w stanie zapewnić wykształconą kadrę trenerów oraz dzięki współpracy z gminą skuteczniej uzyskiwać dostęp do środków finansowych na realizację tego typu zadań.

Obok przedstawionej problematyki usprawniania systemu wodno-kanalizacyjnego i ochrony wód, istotnym elementem działalności proekologicznej jest wprowadzanie i upowszechnianie

³ „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, Rada Ministrów, Warszawa, grudzień 2002 r. Zapisy ustawy porządkują dotychczasową praktykę okresowego sporządzania dokumentów programowych o nazwie „Polityka ekologiczna państwa” dla różnych horyzontów czasowych lub nawet bez jednoznacznego określania okresu ich obowiązywania, istniejącą od 1990 roku. Wówczas to, po zmianach ustrojowych w Polsce, powstał pierwszy dokument o tej nazwie, przyjęty przez Radę Ministrów, a następnie w 1991 roku zaakceptowany przez Sejm i Senat RP. W 2000 roku, a więc po upływie 10 lat od chwili przyjęcia pierwszej polityki ekologicznej, została sporządzona „II Polityka ekologiczna państwa”, która w 2001 roku również została zaakceptowana przez Parlament. Ustala ona cele ekologiczne do 2010 i 2025 roku.

selektywnej zbiórki odpadów stałych na terenie gminy. Zadanie to wiąże się również z wyposażeniem w odpowiednią infrastrukturę umożliwiającą funkcjonowanie takiego systemu segregacji odpadów oraz z podjęciem szeroko zakrojonej akcji informacyjnej. Ścisła koordynacja wszystkich form propagowania ochrony środowiska przed zanieczyszczeniami wynikającymi z działalności człowieka będzie jednym z głównych czynników warunkujących osiągnięcie prezentowanego celu strategicznego rozwoju gminy.

2.2. Przygotowanie terenów pod inwestycje w zakresie produkcji rolnej i przetwórstwa

Jak wskazano w części diagnostycznej Strategii, w gminie Łochów znaczną część obszaru zajmują tereny funkcjonujące jako grunty rolne. Związana z tym jest również określona struktura zatrudnienia mieszkańców oraz upraw rolnych stosowanych na tych obszarach. Zidentyfikowane w procesie analizy SWOT uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne w zakresie rozwoju rolnictwa na terenie gminy, wskazują na konieczność uwzględnienia postępujących już obecnie zmian w gospodarce na terenach wiejskich. W najbliższej przyszłości dynamika zmian prawdopodobnie ulegnie zwiększeniu. Można spodziewać się zatem, że będzie ubywać osób utrzymujących się wyłącznie z rolnictwa, natomiast wzrastać będzie liczba osób znajdujących zatrudnienie w sektorze usług oraz przemysłu przetwórczego. Obecne gospodarstwa rolne w znacznej części mogą zmieniać profil działalności w kierunku agroturystyki lub nowych typów upraw rolnych – nie związanych z produkcją żywności.

Rozwój technologiczny i rynkowe tendencje popytu na różnorodne surowce przemysłowe pochodzenia naturalnego, będą wyznaczać konkretne rodzaje produkowanych surowców w powyższych gospodarstwach rolnych. W najbliższych latach można się spodziewać, że mogą to być biomasa energetyczna lub surowce do produkcji biokomponentów paliw płynnych. W strategii rozwoju przyjęto ponadto, że na terenie gminy Łochów mogą zaistnieć sprzyjające warunki do rozwoju przetwórstwa, zarówno rolno-spożywczego, jak też innych surowców pochodzenia rolnego. Powstawanie zakładów przetwórczych wymagać będzie od władz samorządowych stworzenia systemu ułatwień dla ich lokalizowania. Wiąże się to z przygotowaniem odpowiednich decyzji i zapisów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz uzbrojeniu w infrastrukturę techniczną terenów, na których przewidywany byłby rozwój przetwórstwa. Ułatwienia dla lokalizowania powyższych obiektów, w tym również ułatwienia w zakresie uzyskania odpowiednich decyzji administracyjnych oraz działania promocyjne i informacyjne mogą być istotną zachętą dla rolników i przedsiębiorców zamierzających podejmować tego typu przedsięwzięcia. Jednocześnie należy mieć na uwadze potrzebę zachowania przyjętych przez gminę zasad dotyczących monitorowania powstających zakładów przetwórczych pod kątem ich wpływu na zanieczyszczenie środowiska naturalnego (zagadnienia te omówiono w poprzednim punkcie opracowania).

Ważnym elementem przygotowywania terenów pod przedstawione rodzaje inwestycji jest rozwój komunikacji drogowej w gminie. Obszary wiejskie w znacznym stopniu

charakteryzują się niskim poziomem jakości dróg. Obecna polityka władz samorządowych Łochowa, znajdzie kontynuację w planie strategicznym, a zatem inwestycje drogowe będą jednym z priorytetowych zadań inwestycyjnych w budżecie gminy. W zależności od lokalizacji charakteru poszczególnych ulic i dróg, inwestycje powyższe obejmą budowę i przebudowę dróg i ulic oraz kontynuację inwestycji rozpoczętych (drogi i chodniki).

2.3. Wspieranie doradztwa na rzecz rolników w zakresie technologii produkcji i możliwości pozyskiwania środków na działalność rozwojową gospodarstw rolnych. Organizacja „Centrum Wsi”.

Wieloletnie tradycje gospodarki rolnej na terenie gminy Łochów mogą być podstawą do stwierdzenia, że pomimo przedstawionych powyżej tendencji do zmniejszania się pozycji rolnictwa w ogólnej strukturze gospodarki lokalnej gminy, produkcja rolna pozostanie nadal istotnym źródłem utrzymania dla znacznej liczby mieszkańców. Nie bez znaczenia pozostaje tu względna bliskość ważnych rynków zbytu produktów rolnych, jakimi są ośrodki miejskie, w tym w szczególności aglomeracja warszawska. O kierunkach produkcji i formach specjalizacji gospodarstw, powinny w przyszłości w głównej mierze decydować warunki naturalne i techniczne, takie jak: wielkość i jakość arealu uprawnego, możliwość zapewnienia odpowiednich nakładów, stopień mechanizacji, nowoczesność parku maszynowego, a także rynki zbytu. Należy spodziewać się zwiększania średniego arealu gospodarstw rolnych, ścisłej specjalizacji produkcji rolnej oraz zmniejszenia zatrudnienia w rolnictwie, zgodnie z tendencjami obserwowanymi w skali całego kraju. Zmieniać się będą również oczekiwania rolników w zakresie dostępu do fachowej informacji, możliwości doksztalcania zawodowego, organizacji sprzedaży produktów rolnych oraz wsparcia ich działalności ze strony władz samorządowych gminy. Wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom, w ramach Strategii planowane jest utworzenie Ośrodka Wspierania Przedsiębiorczości dla rolników, zajmującego się m. in. informowaniem, doradztwem oraz organizacją szkoleń dla rolników. Działaniami o charakterze doradczym i spełniającymi funkcje integracji społeczności wiejskiej powinny stać się również tworzone na terenie gminy Łochów ośrodki pod nazwą „Centrum Wsi”. Zakres celów stawianych tym ośrodkom wykracza poza ramy doradztwa gospodarczego, obejmując także szereg zadań charakterze edukacyjnym, kulturowym, popularyzacji sportu, rekreacji i rozwoju zainteresowań w lokalnych społecznościach wiejskich. Zapewnienie w ten sposób mieszkańcom lepszego dostępu do ustawicznego podnoszenia poziomu wiedzy i możliwości korzystania z różnorodnych form spędzania wolnego czasu, stanowić będzie bardzo istotny element stymulacji rozwoju obszarów wiejskich w gminie.

W zakresie wykorzystania gruntów rolnych przyjmuje się, że będzie utrzymywana produkcja zbóż, mieszanek zbożowych i ziemniaków. Preferowane kierunki zmian w produkcji rolnej obejmą działania prowadzące do powiększania arealu upraw warzywniczych oraz specjalizację w produkcji „zdrowej żywności” – odpowiadającej najwyższym normom jakościowym. Zadaniem władz samorządowych powinno być stymulowanie procesów koncentracji ziemi celem tworzenia większych gospodarstw nastawionych na wysokiej

jakości produkcję rolną. W początkowych etapach przemian strukturalnych w zakresie produkcji rolnej, niezwykle cenne może okazać się aktywne włączenie się odpowiednich jednostek samorządowych w procesy inicjowania tworzenia się nowoczesnych organizacji producentów i przedsiębiorców rolnych na terenie gminy.

Podnoszenie efektywności ekonomicznej gospodarstw rolnych, może wiązać się z potrzebą wyłączenia terenów o najłagodniejszych warunkach glebowych z obszaru produkcji rolnej. Wobec tego rodzaju słabych gruntów gmina zamierza prowadzić odrębną politykę, propagując ich zalesianie. Działania tego typu powinny być wspierane ze środków UE, dostępnych na cele zmiany kwalifikacji użytków rolnych na użytki leśne.

Trzeci Cel Strategiczny: Podniesienie poziomu życia mieszkańców, rozwój usług społecznych i edukacji oraz dostosowanie kierunków kształcenia do standardów Unii Europejskiej

Podniesienie poziomu życia mieszkańców i rozwój gminy w sferze społecznej jest naczelnym priorytetem niniejszej Strategii. Zwiększenie możliwości kształcenia i doksztalcenia, szeroka oferta zróżnicowanych miejsc pracy, zapewnienie powszechnego i skutecznego systemu ochrony zdrowia i opieki społecznej oraz bogate możliwości wypoczynku zapewnią poprawę jakości i poziomu życia mieszkańców. Dobrobyt mieszkańców zależy nie tylko od ich zamożności, ale także od poczucia bezpieczeństwa i komfortu życia, np. dostępności do wszelkiego rodzaju usług.

Cele operacyjne:

3.1. Wspieranie aktywności młodzieży i mieszkańców gminy w celu umożliwienia im realizacji własnych pomysłów w obszarze oświaty, kultury i sportu.

Jednym z głównych celów projektów planowanych na lata 2005-2020 jest stworzenie w gminie prawidłowych warunków do rozwoju intelektualnego i fizycznego dzieci i młodzieży. W wyniku tych projektów nastąpi zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do nowoczesnych urządzeń dydaktycznych w zakresie oświaty, kultury, wychowania fizycznego i nauki języków obcych.

W dzisiejszych czasach dynamicznego rozwoju nowoczesnych technologii i wobec perspektywy efektywnego funkcjonowania Polski w Unii Europejskiej, dobre wykształcenie jest najważniejszym czynnikiem sukcesu życiowego, gwarantuje zdobycie dobrej pracy i zapewnia rozwój zawodowy.

Konsekwencją podniesienia poziomu wykształcenia oraz zdrowotności dzieci i młodzieży, jak również innych mieszkańców gminy Łochów, będzie zwiększenie ich potencjału intelektualnego, co z kolei pociągnie za sobą istotne skutki w zakresie dostępu do rynku pracy, rozwoju kreatywności, szczególnie młodzieży i poprawy ogólnej jakości życia.

Jednym z zasadniczych elementów polityki inwestycyjnej realizowanej przez gminę, jest przyspieszenie rozwoju lokalnej infrastruktury społecznej i przyczynienie się do wyrównywania szans pomiędzy obszarami wiejskimi oraz miejskimi. Polityka ta została już sformułowana w Planie Rozwoju Lokalnego

Wśród zadań, których realizacja przyczyni się do realizacji programów operacyjnych wymieniamy w Strategii zapewnienie powszechnej możliwości kształcenia i doksztalcania mieszkańcom, rozszerzenie oferty edukacyjnej, wspieranie działań nowatorskich w zakresie procesu nauczania oraz zarządzania placówkami oświatowymi, a także utworzenie form kształcenia policealnego (np. informatycznego, językowego, dotyczącego zakładania nowych firm i pozyskiwania środków z UE).

Łochów jest zbyt małym miastem, aby intensywnie rozwijać szkolnictwo średnie i wyższe. Niemniej jednak istnieją ogromne możliwości poszerzenia oferty edukacyjnej dla mieszkańcom gminy w zakresie kształcenia średniego i policealnego oraz szkoleń specjalistycznych. Należy wspierać wprowadzanie form kształcenia policealnego, szczególnie w zakresie informatyki i wykorzystania komputerów w biznesie, języków obcych oraz przedsiębiorczości. Wiele osób, w tym także obecni bezrobotni, mogą wkrótce rozpoczynać działalność gospodarczą. Potrzebna im będzie wiedza z zakresu ekonomii, finansów, przepisów prawnych, zarządzania projektami, marketingu i rachunkowości, a także z zakresu pozyskiwania środków z UE na działalność gospodarczą i doksztalcanie.

Ponadto, ważną sprawą będzie rozpropagowanie czytelnictwa w gminie poprzez budowę ogólnodostępnych bibliotek i czytelni. Czytelnictwo w szkołach można propagować poprzez sieć bibliotek szkolnych, wiele z których trzeba dopiero założyć. Gmina realizuje już takie projekty, na przykład w obecnie rozbudowywanej szkole w Kamioniej.

Celem działań władz samorządowych będzie również wspieranie procesu douczania w czasie pracy - nawiązywanie współpracy z lokalnymi zakładami przemysłowymi i rzemieślniczymi, które byłyby skłonne przyjmować praktykantów, przede wszystkim młodzież na praktyki zawodowe. W obszarze tworzenia nowych miejsc pracy, władze gminy będą ściśle współpracowały z Powiatowym Urzędem Pracy i Urzędem Marszałkowskim.

Większość powyższych działań, związanych z doksztalcaniem, czytelnictwem i zakładaniem nowych przedsiębiorstw będzie dotyczyła wsi i miejscowości poza miastem Łochów. Centrum Wsi, którego założenie jest planowane w najbliższej przyszłości, będzie organizowało szkolenia, prowadziło działalność doradczą oraz będzie koordynatorem wszelkich inicjatyw lokalnych.

Przewiduje się spotkania integracyjne sprzyjających integracji społeczności lokalnych i rozwojowi kultury, sportu i rekreacji. Te spotkania i inne działania władz gminy będą motywować mieszkańców gminy - wsi i miasta Łochów do czynnego udziału w imprezach kulturalno-oświatowych, sportowych oraz okolicznościowych. Władze gminy będą dążyć do zwiększenia oferty imprez związanych z rozwojem kultury, sportu i turystyki skierowanych zarówno do mieszkańców gminy i miasta, jak również do inwestorów i turystów.

3.2. Aktywizacja działań gminy w zakresie wspierania opieki zdrowotnej i społecznej. Stworzenie systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

W obszarze ochrony zdrowia szczególny nacisk położony zostanie na profilaktykę i zwiększanie świadomości zdrowotnej mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzieży poprzez współpracę z placówkami oświatowymi. Samorząd gminny dążyć będzie do zwiększenia, w miarę możliwości finansowych, liczby lekarzy specjalistów oraz rozwijać wyposażenie gabinetów w specjalistyczny sprzęt medyczny i rehabilitacyjny.

Dzieci i młodzież ze szkół znajdujących się na terenie miasta i innych szkół gminnych będzie brała udział w pozalekcyjnych zajęciach sportowych (sekcjach sportowych). Ponadto, dzieci i młodzież z terenu całej gminy będzie, w nowo wybudowanych salach i na nowych boiskach szkolnych, brać udział w międzyszkolnych zawodach sportowych i imprezach sportowych sprzyjających rozwojowi osobowości, zdrowej rywalizacji sportowej i integracji.

Planuje się także pomoc dla niepełnosprawnych członków społeczności gminnej. Powstanie Środowiskowy Dom Samopomocy, będą tworzone grupy wsparcia oraz grupy organizujące pomoc dla poszukujących pracy. Nawiązana zostanie współpraca z funduszem PEFRON w celu uzyskania wsparcia w tworzeniu dodatkowych miejsc pracy dla niepełnosprawnych, organizacji szkoleń doszkalających, a także stopniowej likwidacji barier architektonicznych. Dzieci i młodzież z wadami postawy oraz dzieci niepełnosprawne będą uczestniczyć w zajęciach sekcji rehabilitacyjno – korekcyjnych organizowanych przy szkołach. W Urzędzie Miasta powstanie nowoczesny punkt obsługi klienta z ułatwieniami dla niepełnosprawnych. Zniesione zostaną bariery architektoniczne w nowym Urzędzie Miasta i w instytucjach publicznych na terenie miasta i gminy. Przy zespole pałacowo – parkowym powstanie centrum konferencyjne, które będzie posiadało wszelkie udogodnienia dla osób niepełnosprawnych oraz będzie się specjalizowało w organizacji imprez, szkoleń i działań wspierających osoby niepełnosprawne.

W ramach pomocy społecznej podjęte będą działania na rzecz wzmocnienia opieki nad dziećmi, w szczególności ze środowisk ubogich i patologicznych. W zakresie stworzenia dzieciom jak najlepszych warunków rozwoju będą także, wspólnie z innymi jednostkami podjęte starania dla zapewnienia dzieciom jak najlepszej oferty edukacyjnej i rozrywkowej (kółka zainteresowań, zajęcia sportowe i edukacyjne, cykliczne imprezy lokalne i wyjazdowe). Będzie kontynuowany rozwój budownictwa komunalnego. W roku 2005 oddano do użytku mieszkania w budynku komunalnym, planowana jest budowa następnych mieszkań komunalnych i rozbudowa Samorządowego Domu Pogodnej Starości.

Stworzony zostanie także system wsparcia dla potencjalnych rodzin zastępczych, między innymi poprzez budowę komputerowego systemu wyszukiwania rodzin i szkolenie dla rodzin zastępczych i rodzin oddających swoje dzieci.

Ogromną rolę w organizacji szkoleń, oraz w obszarze pomocy społecznej będą odgrywały organizacje pozarządowe (NGO). Samorząd lokalny udzieli szerokiego wsparcia istniejącym i nowo powstającym NGO i będzie rozwijał współpracę pomiędzy NGO i władzami lokalnymi.

3.3. Podniesienie poziomu życia i poziomu bezpieczeństwa mieszkańców gminy

Podniesienie jakości i poziomu życia mieszkańców gminy jest ściśle związane z rozwojem usług w gminie Łochów w sferze społecznej i technicznej. Dobrobyt mieszkańców zależy od ich zamożności, ale także od komfortu życia - poczucia bezpieczeństwa, możliwości wypoczynku po pracy i dostępności do wszelkiego rodzaju usług np. w zakresie oświaty, kształcenia zawodowego, ochrony zdrowia, handlu, usług w gospodarstwie domowym i spędzania wolnego czasu.

Podniesienie poziomu życia jest wynikiem nakładów inwestycyjnych w infrastrukturę społeczną i techniczną. Władze gminy są dobrze przygotowane do realizacji ważnych zadań infrastrukturalnych. Posiadają listę zadań i listę kryteriów oraz metodę szeregowania zadań według ich ważności - posiadają Wieloletni Plan Inwestycyjny, przygotowany w ramach Planu Rozwoju Lokalnego i zmodyfikowany przy opracowywaniu Strategii. Posiadają także Wieloletni Plan Finansowy, zabezpieczający źródła finansowania zadań (środki) na okres 10 lat – do roku 2014. Planowana rozbudowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji, dokończenie budowy sieci wodociągowej i segregacji odpadów stałych spowodują, że mieszkańcom gminy będzie się żyło znacznie wygodniej niż obecnie.

W mieście i w całej gminie planowana jest modernizacja ulic miasta, dróg gminnych i powiatowych. Modernizowane będzie oświetlenie ulic i oświetlenie drogowe np. w Samotrzasku. Na bezpieczeństwo mieszkańców miasta i gminy wpłynie niewątpliwie stworzenie tzw. zielonej fali na ulicach miasta Łochów, umożliwiającej bezpieczne przemieszczanie się uczniów pomiędzy szkołami i zwiększenie bezpieczeństwa przechodniów w najbliższym otoczeniu Alei Łochowskiej, *de facto* drogi krajowej nr 50, która przebiega przez teren miasta. Przewiduje się budowę parkingów i zagospodarowanie parku miejskiego.

Na terenie gminy tworzona będzie infrastruktura związana z rozwojem turystyki, sportu i rekreacji. Powstało Gminne Centrum Informacji, stworzony zostanie system informacji turystycznej, wspierany będzie rozwój ekologicznych gospodarstw agroturystycznych, zmodernizowany zostanie istniejący ośrodek wypoczynkowy w Koszelance i wybudowany nowy, wspólnie z gminą Jadów, po spiętrzeniu wody na rzece Liwiec. Szersze będzie wykorzystanie nowoczesnych technologii – Internetu i komputerów oraz sprzętu medycznego (np. echokardiografu). W Łochowie, w 2005 roku, oddana została do użytku hala sportowa, która będzie służyć wszystkim mieszkańcom gminy. Będą budowane sale gimnastyczne w kilku szkołach w mieście Łochów i w miejscowościach gminnych, np. w Kamionnie.

Planuje się Budowę Centrum Kryzysowego, w którym będą miały pomieszczenie centra pogotowia ratunkowego, przeciwpowodziowe i przeciwożarowe (przewiduje się także modernizację samochodów OSP). Prace tych instytucji będą koordynowane w ramach zlokalizowanego w jednym budynku tzw. centrum kryzysowego.

Celem długofalowym, którego osiągnięciu sprzyjać będzie realizacja powyższych projektów w obszarze infrastruktury społecznej i technicznej jest również zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy, skutkującej zarówno napływem inwestorów zewnętrznych, jak i

rozwojem przedsiębiorczości lokalnej i ponad-lokalnej, np. usług na rzecz szybko rozwijającej się sfery wypoczynku, sportu i rekreacji. Zwiększy to dochody budżetu gminy i przyczyni się do podniesienia jakości świadczonych lokalnie usług.

3.4. Integracja społeczności lokalnej. Budowa tożsamości mieszkańców gminy

W celu efektywnego wspierania działań prowadzących do zrównoważonego rozwoju miasta i gminy, konieczna jest odbudowa związków pomiędzy mieszkańcami gminy Łochów, zwiększenie poczucia tożsamości lokalnej oraz poczucia dumy związanej z miejscem zamieszkania. W zakresie pomocy udzielanej przez władze samorządowe znajdzie się przede wszystkim wspieranie i promocja działań, organizacji i stowarzyszeń obywatelskich mających na celu rozwój kultury i tradycji „łochowskich”. Popularyzowana będzie historia gminy oraz jej lokalne tradycje. Wśród podejmowanych działań wymienimy w szczególności imprezy cykliczne organizowane dla rodzin, w tym także przebywających na terenie gminy w celach rekreacyjnych i turystycznych, różnorodne imprezy o charakterze lokalnym, takie jak spotkania przy ognisku nad Liwcem, gry i zabawy konkursowe, festyny organizowane przy udziale lokalnych organizacji społecznych i promujące lokalne zainteresowania (np. koło polonistyczne, sporty rowerowe, wyprawy krajoznawcze, spotkania związane z działalnością Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP) i Koła Gospodyń Wiejskich.

Władze gminy przewidują spotkania integracyjne i konkursy w obszarze kultury, sportu i rekreacji, które będą motywować mieszkańców gminy Łochów do czynnego udziału w tych imprezach oraz w spotkaniach okolicznościowych. Władze gminy będą dążyć do zwiększenia oferty imprez sprzyjających integracji społeczności lokalnej, związanych z rozwojem kultury, sportu i turystyki skierowanych zarówno do mieszkańców gminy i miasta, jak również do inwestorów i turystów. Będą także organizowane wyjazdy poza teren gminy na imprezy związane z szeroko pojętą kulturą – do teatrów, muzeów i na koncerty.

Przewidziane jest „doposażenie” majątku trwałego biblioteki, domu kultury oraz utworzenie muzeum, w którym zebrano by eksponaty znajdujące się obecnie w różnych placówkach gminnych. Rozbudowa bazy turystycznej prowadzona będzie w ścisłym powiązaniu z istniejącymi oraz nowotworzonymi szlakami turystyki pieszej i rowerowej na obszarach Lasów Łochowskich i Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Wspieranie przedsiębiorczości poprzez wprowadzanie nowoczesnych technologii (wykorzystanie w gminie Internetu i poczty elektronicznej) także służyć będzie wzmocnieniu integracji lokalnej. Celem obecnych władz gminy Łochów jest przekazanie następnym pokoleniom, miasta oraz dziedzictwa kulturowego gminy w jak najlepszym stanie.

Zadania zapisane w Strategii, będą powiązane z ustaleniami dotyczącymi polityki finansowej gminy ukierunkowanej na stałe dążenie do zwiększania udziału nakładów inwestycyjnych w ogólnych wydatkach budżetu - poprzez racjonalizację wydatków bieżących i pozyskiwanie

środków z Unii Europejskiej. Omówiono to dokładnie w rozdziale poświęconym finansowaniu Strategii.

Rada Miasta i Burmistrz, zamierzają aktywnie działać w celu nawiązania kontaktów międzynarodowych i ich rozwoju. W wyniku tych kontaktów korzyści odniosą mieszkańcy gminy i potencjalny partner zagraniczny. Kontakty międzynarodowe pozwolą na wymianę doświadczeń z innymi miastami, jak również poszerzenie oferty pomysłów na działania w zakresie rozwoju gminy i miasta oraz źródeł ich finansowania. Do współpracy zaangażowane zostaną jednostki miejskie takie jak szkoły i stowarzyszenia obywatelskie. Pierwszymi pomysłami w tym zakresie są organizacja wspólnych imprez sportowych i kulturalnych oraz wymiana międzynarodowa dla młodzieży organizowana przez szkoły.

Rozwój zagospodarowania przestrzennego gminy Łochów jest ściśle związany z naturalnymi zasobami środowiska przyrodniczego, z działalnością mieszkańców i z przedsiębiorczością Samorządu gminy oraz jego polityką w zakresie rozwoju zagospodarowania przestrzennego. Gmina kończy przygotowanie Planu zagospodarowania przestrzennego.

IV.4. Wpływ środków strukturalnych i innych środków Unii Europejskiej na politykę inwestycyjną; Zrealizowane projekty

Przystąpienie Polski do struktur europejskich nastąpiło dnia 1 maja 2004 r. Pomimo istotnego wzrostu gospodarczego, jaki nastąpił w Polsce na początku lat 90 - tych ubiegłego wieku poziom rozwoju gospodarczego Polski nadal pozostaje znacznie niższy niż w krajach członkowskich UE. Sytuacja społeczno-ekonomiczna Polski i jej regionów wymaga podjęcia szeregu działań, które pozwolą na osiągnięcie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej z krajami i regionami Wspólnoty. W obecnej sytuacji finansów publicznych wykorzystanie środków przekazywanych z Unii Europejskiej jest szansą, dla której jednostki samorządu terytorialnego powinny szczególnie zintensyfikować swoje działania.

Na podstawie doświadczeń krajów UE można wyróżnić dwa kierunki działań służących wspieraniu rozwoju lokalnego, które mogą służyć jako wytyczne dla procesów planowania długookresowego w gminie. Pierwszy z nich to stosowanie instrumentów służących poprawie koordynacji działań i racjonalizacji wydatków na cele rozwojowe. Instrumentami takimi są strategia rozwoju oraz plany średniookresowe związane z jej realizacją, jak też budżet gminy. Jako drugi kierunek można wskazać ustawiczne doskonalenie umiejętności spełniania wymogów stawianych przez instytucje Unii Europejskiej dotyczące zwiększania odpowiedzialności i efektywności wydatkowanych środków służących osiągnięciu celów wspólnych. Rosnący poziom kontroli społecznej nad administracją także wymusza przygotowanie planów i wskazanie celów działań. Z drugiej zaś strony dla władz lokalnych gminy zatwierdzony plan strategiczny jest punktem odniesienia i uzasadnienia dla wielu indywidualnych decyzji inwestycyjnych, które bez osadzenia w planie mogłyby być niezrozumiałe i prawdopodobnie podważane przez lokalne grupy nacisku.

Strategia Rozwoju Gminy Łochów

Gmina Łochów może wykazać się już pewnym doświadczeniem w zakresie pozyskiwania i wykorzystania środków pomocowych UE – zarówno przedakcesyjnych, jak też strukturalnych. Poniżej zestawiono projekty inwestycyjne realizowane przez jednostki gminy w latach 2003-2005, w których występowało współfinansowanie ze środków UE.

INWESTYCJE WSPÓLFINANSOWANE Z PROGRAMU SAPARD I FUNDUSZY STRUKTURALNYCH UE – gmina Łochów w latach 2003-2005

L.p.	Nazwa inwestycji	Wartość inwestycji ogółem	Dotacja UE
2003 rok			
1	Budowa kanalizacji sanitarnej z podłączeniami w Ostrówku i Łopiance	1 353 936,07	910 539,37
2	Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami we wsi Barchów i Kaliska, gmina Łochów.	1 639 665,29	651 066,00
3	Modernizacja drogi gminnej nr 3662007 Łochów - Jasiorówka	537.344,91 zł	374 045,79
2004 rok			
4	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z podłączeniami w Łochowie-Etap III, Zadanie 1	1 442 649,02	1 042 138,37
5	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z podłączeniami w Łochowie-Etap III, Zadanie 2	1 436 491,54	1 034 163,63
6	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z podłączeniami w Łochowie-Etap III, Zadanie 3	985 575,35	701 952,06
7	Budowa ul. Leśnej w Łochowie na odcinku od Al. Pokoju do ul. Nowowiejskiej	947 326,00	531 819,05
8	Modernizacja drogi gminnej nr 3662022 Łazy-Szuminy w Gm. Łochów	681 104,00	471 965,19
9	Budowa szaletu publicznego w Łochowie	115 222,99	56 924,55
2005 rok			
10	Przebudowa ulicy Przemysłowej w Łochowie	1 777 700,00	1 331 250,00
11	Budowa ulicy X-lecia Łochowa w Łochowie	2 367 450,00	1 773 750,00
12	Budowa ulicy Żytniej w Łochowie	992 450,00	742 500,00
Razem		14 276 915,17	9 622 114,01

